

**GOZDNO
GOSPODARSTVO**
SLOVENJ GRADEC D.D.

leto: XXXVIII marec 2006

število: 3

Viharnik

Poština plačana pri
pošti Slovenj Gradec
Cena 660 tolarjev

naslovna tema

Biomasa

veterina

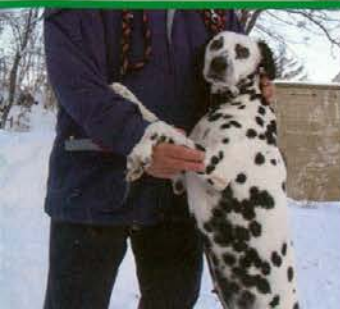
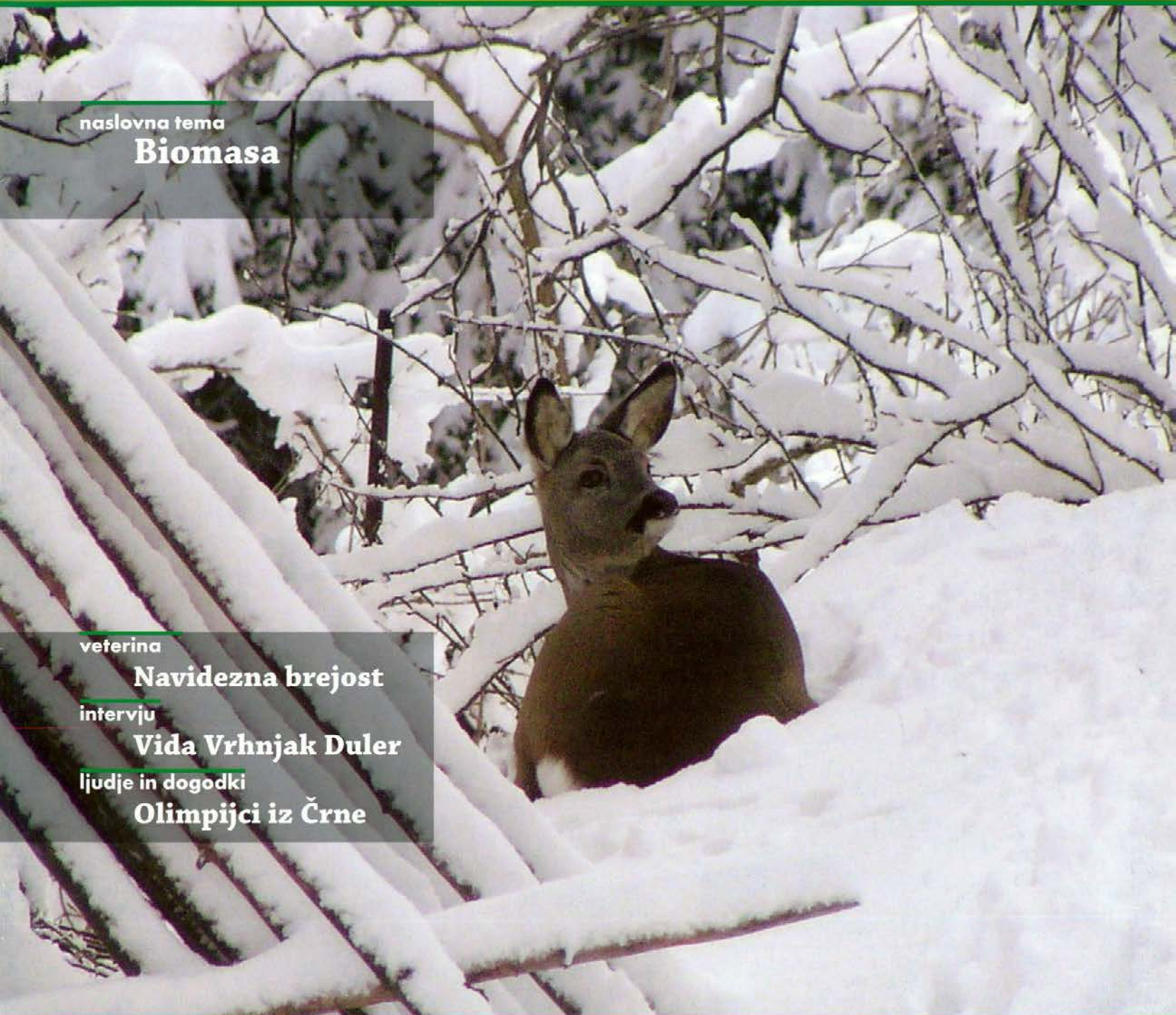
Navidezna brejost

intervju

Vida Vrhnjak Duler

ljudje in dogodki

Olimpijci iz Črne

Naproti pomladi - letošnja zima je pokazala zobe

Franc Jurač

Nismo je pričakovali, pa vendar je prišla huda in mrzla zima. V zimskih mesecih se na kmetih ni dalo postoriti dosti zimskih opravil, niti sečnje ali spravila lesa. Naše naključno izbrane anketirance smo povprašali, kako so preživeli mrzle dni.

Miran Arbiter, Brda: »Že nekaj let nazaj so napovedovali, da bo letošnja zima mrzla, zapadlo pa naj bi tudi veliko snega. Niso se zmotili in prav je, da imamo spet »ta pravo« zimo. Na kmetih tudi v tem letnem času ni zmanjkalo dela. Na naši kmetiji se ukvarjamo s prirajo mleka, zato smo imeli v teh zimskih mesecih vseskozi veliko opravil zlasti v hlevu pri živini. Ostali prosti čas, ki smo ga imeli, pa smo izkoristili za pripravo na izpolnjevanje vlog za subvencije v letu 2006, ki so letos še posebej zahtevne. Brez pomoči kmetijski svetovalcev pa ne bo šlo, saj so vloge vsako leto vse bolj zahtevne in tudi letos je tako.«

Viktor Hovnik, Sele-Vrhe: »Vseskozi sem imel veliko veselje do kmetovanja. S takim veseljem sem kmetijo tudi prevzel. Čeprav niso bili vedno lepi časi, sem vztrajal in obdelal vsak košček zemlje. Na področju kmetijstva je bilo veliko sprememb, včasih slabe, drugič pa boljše. Srečen in vesel pa sem, da sem pred 40. leti v našem kraju pomagal ustanoviti moški pevski zbor Franc Ksaver Meško, ki še danes aktivno dela. Kot kmet sem vedno našel čas za družjenje in mnoge nastope, ki smo jih prirejali ne samo v domačem kraju, ampak tudi drugod. Vesel sem, da naš pevski zbor letos praznuje 40. obletnico obstoja.«

Pavla Vivod, Kozjak: »Z možem na kmetiji gospodariva že preko 50 let in v tem času sva doživela vrsto sprememb s področja kmetijstva. Ker je kmetija gorskovišinska, je bilo treba najprej nakupiti kmetijske stroje, da smo zemljo lažje obdelovali. Veliko je bilo ročnega dela in veliko dela na kmetiji smo opravljali z vprežno živino. Zdaj je vse drugače. Mi se staramo in smo za delo vse manj sposobni. Zaradi nezanimanja mladih bodo marsikatero kmetijo propadle. Mislim, da bi tu država nekako morala pomagati, da mladi ne bi zapuščali kmetij.«

Heda Lužnik, Golavabuka: »Ob delu na majhni domači kmetiji sem vedno našla čas za pomoč v raznih družbenopolitičnih organizacijah. Preko 30 let sem članica krajevene organizacije Rdečega križa, sodelovala pa sem tudi v drugih humanitarnih organizacijah. Delala sem v domačem Gasilskem društvu in za seboj imam precej izkušenj s področja kulture. Pred letom dni nas je nekaj ustanovilo ženski pevski zbor Bršljanke in v enem letu imamo za seboj veliko nastopov. Če mi bo zdravje dopustilo, bom tudi v bodoče delala v teh organizacijah in društvih, saj me to zelo veseli.«

Spremembam naproti

Ida Robnik

Uprava Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec je za nekatere strukture zaposlenih organizirala izobraževalno popoldne oziroma delavnico z naslovom »Spremembam naproti ali kako uvajati spremembe v delo«. Izobraževanje je v okviru programa »20 ključev« pripravil Drago Pogorevc, ki je za moderatorja oziroma predavatelja izbral kolega po stroki, dipl. inž. strojništva Franja Trojnarja.

Že sama uvodna predstavitev predavatelja, kako je izgubil delo, ko je njegovo podjetje

zašlo v težave in stečaj, kar je pomenilo zanj ponovni začetek pri starosti petdeset let, in nato nadaljnja pot do prve, druge, tretje knjige, da ne omenim njegovega mladostnega živahnega videza, je bila fascinantna. Takoj smo mu verjeli. Mnogo že znanih trditev in definicij smo slišali, o spremembah kot gibal napredka, nenehnem učenju, da je potrebno začeti pri sebi, da znanje zastara in ga je treba stalno obnavljati, o pozitivni naravnosti ipd., vendar začinjene s primeri iz vsakda-

nega življenja in delovnega okolja. Posebno poglavje smo namenili organizacijski kulturi ter osebni komunikaciji, najbolj zabavni pa so bili testi tipov temperamentov, ki so nas zvrstili v štiri značilne skupine: sangvinike, melanholike, kolerike in flegmatike.

Z vodenjem kot najpomembnejšim dejavnikom uspeha ali neuspeha podjetja smo se seznanili s pomočjo spoznavanja voditeljskih ravni oziroma veščin vodenja ter praktičnih pripomb udeležencev. V zadnjem poglavju nas je modera-

tor seznanil z novimi strategijami uvajanja sprememb.

Ob zaključku pete ure smo kolektivno ugotovili, da smo dobili mnogo koristnih napotkov, ki jih bomo vključili v naše vsakdanje delo; v prvi vrsti bomo s pozitivnimi medsebojnimi odnosi, z boljšo komunikacijo in s timskim delom dosegli boljše rezultate dela. Predvsem pa smo sprejeli dejstvo, da so spremembe del življenja in da jih moramo unovčiti za pozitivni napredek najprej pri sebi in nato v sredinah, kjer delamo ter pri delu samem.

Zdravko Krajnc, inž. gozd., Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Zadnje podražitve kurilnega olja so marsikoga prisilile, da je začel resneje razmišljati o tem, kako bi si nekoliko pocenili ogrevanje naših domov. Čeravno smo v minulih letih na kurjenje z drvmi gledali kar nekako zviška, se prav lahko zgodi, da bo ravno les tisti, ki bo na področju ogrevanja kot obnovljivi naravni vir še najboljše nadomestilo za vedno dražja fosilna goriva, ki jih je za povrh še vse manj. Zaradi okoljskih vprašanj postaja uporaba lesa vedno bolj pomembna (Kjotski protokol) in pojavljajo se različni novi načini ogrevanja z lesno biomaso.

Domačija Plesnik

Z besedo biomasa označujemo obnovljive vire energije, ki so predvsem rastlinskega izvora. Sem prištevamo les kot najbolj razširjen vir za pridobivanje energije, slamo, hitro rastoče energijske rastline in tudi bioplin ter biodizel gorivo. Veliko je prednosti, ki govorijo v prid uporabe lesa kot vira energije. Pri smotrni rabi je stalno na razpolago, izboljšuje se vzdrževanje gozdov, pri pravilnem kurjenju ne onesnažuje zraka, je domači vir energije, neodvisen od različnih kriz, zmanjšuje odliv kapitala za uvoz fosilnih goriv, posebno tekočih, in tako izboljšuje gospodarsko sliko države ter povečuje možnost odpiranja novih delovnih mest.

Sonce je neskončen vir toplote, nekaj te energije se ujame tudi v ozračje našega planeta. Na zemlji se sončna energija uskladišči v različnih oblikah, drobec te energije pa je uskla-

diščen kot biomasa. In prav ta shranjena sončna energija, ki se sprošča pri gorenju, nas lahko ogreva. Sončna energija ostane vezana v rastlini, dokler se le-ta ne razkroji ali zgori. Razkroj ali gnitje je pravzaprav počasna oksidacija, pri kateri se osnovne sestavine rastline ponovno sproščajo (enak proces je pri gorenju, le da poteka oksidacija v tem primeru zelo hitro). Pri zgorevanju lesa ogljik in kisik v lesu reagirata s kisikom iz zraka. Če je tega dovolj, se ogljik s kisikom veže v ogljikov dioksid (CO₂) in pri tem se sprošča toplota. Če je količina kisika premajhna, nastane ogljikov monoksid (CO), posledica česar je občutno manj toplote.

Postopek gorenja delimo v tri faze:

- segrevanje in sušenje (bolj kot je les suh in droben, krajša je ta faza in manjša poraba energije zanj);
- uplinjanje in termični razpad lesa – piroliza. V lesu je med 70 in 80 % plinastih sestavin. S povišanjem temperatur se najprej izločijo plini (kisik, vodik), v nadaljevanju pa še trdni elementi (celuloza in lignin);
- zgorevanje lesnega oglja (nastopi kot končna faza zgorevanja lesa) – lesno oglje dogori z mirnim svetlim plamenom, ostane pepel, ki ga lahko uporabimo kot naravno gnojilo.

Danes poznamo več različnih oblik lesnega kuriva, ki se med seboj razlikujejo po načinu izdelave in po obliki kurišča, ki mu je namenjeno. Poleg tega se razlikujejo še po gostoti in kurilni oddane toplote na kilogram kuriva, ta pa je odvisna tudi od drevesne vrste in vsebnosti vode v tem kurivu. V procesu zgorevanja lesa voda izhlapeva, pri čemer se porablja energija. Za izhlapevanje 1 kg vode potrebujemo 0,68 kWh energije. Torej potrebujemo čim bolj suh les.

Poraba lesa za ogrevanje z lesno biomaso je odvisna od vrste lesa in vsebnosti vlage

	Vsebnost vlage %	Masa kg	Kurilna vrednost (MJ/kg)	Ekvivalent porabe kurilnega olja (l)
POLENA (1 prn)				
Trd les (bukev)				
Zračno suh	18	482	14,6	196
Poletno suh	35	608	11,1	188
Mehek les (smreka)				
Zračno suh	18	345	14,9	143
Poletno suh	35	436	11,3	137
LESNI SEKANCI (1 nasuti m³)				
Trd les (bukev)				
Zračno suh	18	283	14,6	115
Gozdno suh	50	464	8,0	103
Mehek les (smreka)				
Zračno suh	18	202	14,9	84
Gozdno suh	50	332	8,1	75

Poznamo več oblik lesnih kuriv:

- polena (so najbolj standardna oblika lesnega kuriva in jih poznamo najdlje);
- peleti (so pod pritiskom stisnjeni delci valjaste oblike dolžine do 30 mm in debeline do 6 mm). Osnovna proizvodna surovina so lesni odpadki z vsebnostjo vlage pod 8 %. Prednost peletov je visoka kurilna vrednost, razmeroma majhna prostornina in nizka poraba v ogrevalnih sistemih;
- lesni briketi (so večji stisnjeni kosi, dobljeni s stiskanjem lubja, suhega lesnega prahu, žaganja, oblancev, ter drugih lesnih ostankov). Briketi so posebej primerni za majhna redko kurjena ognjišča, na primer za savne, kamine in lončene peči;
- lesni sekanci (to so kosi lesa velikosti nekje 3 do 8 cm,

izdelani s pomočjo posebnega stroja sekalnika, ki je izdelan v obliki traktorskega priključka. Lesni sekanci so izdelani iz manj vrednega lesa, lesnih odpadkov in odrezkov, ki nastanejo pri predelavi lesa, pa tudi iz vej in sečnih ostankov. Iz 1 m³ lesa, lahko dobimo cca 2,5 nasuta m³ sekancev).

Sekance v glavnem delimo v dve skupini:

- drobni sekanci dolžine 4–25 (30) mm in debeline nekaj mm. Omogočajo kurjenje v popolnoma avtomatiziranih kotlih, ki se po udobu roko-vanja lahko primerjajo z oljnimi in plinskimi kotli;
- grobi ali veliki sekanci, dolgi 25–80 mm in debeli cca 20 mm, so primerni le za ročno polnjenje kotlov in peči. Zaradi večjih medprostorov lažje gorijo in jih lahko uporabljamo tudi v klasičnih kuriščih. Njihovo skladiščenje je enostavnejše in se lažje sušijo. Sekance lahko pripravljamo direktno na mestu nastanka sečnih ostankov ali na mestu skladiščenja. Pred izdelavo sekancev sečne ostanke zberemo na kupe in jih pustimo, da se primerno osušijo.

Zajem sekancev

Različna gostota in kemijska sestava drevesnih vrst in delov drevesa vplivata na kurilno vrednost lesa. Tudi ohranjenost lesa bistveno vpliva na kurilno vrednost (trohneč les ima manjšo gostoto in s tem tudi nižjo kurilno vrednost).

celotne hiše in imajo tudi dekorativni učinek.

b) Lončene peči

Nameščene so v bivalnih prostorih, pomembna je njihova akumulativna sposobnost toplote, katero potem počasi odajajo v prostor.

Poleg kotla potrebujemo še zalogovnik za sekance ter polžasti prenosni sistem za dovajanje sekancev v kotel. Zalogovnik za lesne sekance je lahko s predelno steno ločen del kurilnice ali posebno izdelan kovinski zabojnik, v katerem skladiščimo manjšo količino lesnih se-

preko toplotne postaje, kjer se meri tudi poraba. V hiši odjemalca se nahaja le regulacija, ki skrbi za odvzem toplote iz toplovoda, toplotna postaja pa daje informacijo o porabljeni energiji v posameznem odjemalnem mestu in tako regulira peč glede potrebnega ogrevanja vode v toplovodu.

Kurilna vrednost zračno suhega lesa različnih drevesnih vrst v primerjavi s kurilnim oljem

Drev. vrsta	TEŽA LESA PRI 15 % VLAŽNOSTI			KURILNA VREDNOST 1M3		
	kg/m3	Povprečno kg/m3	Povprečno kg/prm	V kwh	V MJ	V litrih kuril. olja
Smreka	470-740	605	454	2178	7841	218
R. bor	520-700	610	458	2196	7906	220
Z. bor	400-520	460	345	1656	5962	166
Jelka	460-1000	730	548	2628	9461	263
Macesen	600-760	680	510	2448	8813	245
Duglazija	570-910	740	555	2664	9590	266
Breza	600-940	770	578	2772	9979	277
Bukev	720-990	855	641	3078	11081	308
Bel. gaber	820-1080	950	713	3420	12312	342
Hr. dob	760-1080	920	690	3312	11923	331
Graden	730-850	790	593	2844	10238	294
V. jesen	720-920	820	615	2952	10627	295
Č. jelša	520-690	605	454	2178	7841	218
Robinija	750-870	810	608	2916	10498	292
Pr. kost.	650-1090	870	653	3132	11275	313

Energetska vrednost 1 m3 zračno suhega bukovega lesa je približno ekvivalentna energetske vrednosti 300 l lahkega kurilnega olja. Če porabi gospodinjstvo letno 3000 l kurilnega olja, bi ob prehodu na les letno porabili približno 15 m3 zračno suhega lesa listavcev ali 30 do 45 nasutih m3 lesnih sekancev. Vrednosti so okvirne in odvisne predvsem od kuriva in od kurilne naprave.

Ali veste?

Za ogrevanje je primernejši les listavcev, ki izgori počasneje (ima večjo gostoto in zato višjo kurilno vrednost na m3). Za kuho in peko pa je primernejši les iglavcev, ki izgori hitreje in intenzivneje (ima večjo kurilno vrednost na kg).

NAPRAVE ZA KURJENJE Z LESNO BIOMASO

1. Polena

a) Kamini, kaminske peči

Pomembne so za ogrevanje v prehodnih obdobjih – pred glavno kurilno sezono in po njej, ko ni potrebno ogrevati

c) Sodobne peči na polena

Bistvo teh peči je v dvodelnem izgorovalnem prostoru. V primarni prostor naložimo polena in tam potekajo prve tri faze izgorovanja (sušenje, uplinjanje, gorenje). V sekundarni komori vroči plini dokončno izgorijo. S pomočjo ventilatorja dovajamo primarni in sekundarni zrak in s tem uravnavamo proces izgorovanja. Pomembna komponenta sodobnega kotla je lambda sonda, ki na osnovi analize plinov (meri količino neporabljenega kisika v dimnih plinih) uravnava dovajanje zraka in s tem neposredno vpliva na proces izgorovanja.

Učinkovitost kotla je povezana z vgradnjo dodatnega hranilnika toplote. Pri takem sistemu se viški toplote samodejno preusmerijo v hranilnik toplote (rezervoar z vodo). Ko polena v peči dogorijo, avtomatski krmilnik preklopi na odvzem iz hranilnika, tako da ogrevamo prostore, tudi ko v peči ne gori.

2. Samodejno kurjenje z lesnimi sekanci in peleti

Vir: Gozdarski priročnik, V. izdaja

kancev (tedenska ali mesečna zaloga). Kotlovska naprava je opremljena tudi z varnostnim sistemom, ki preprečuje gorenje nazaj v smeri zalogovnika za sekance. Z neprekinjenim dovodom sekancev in nadzorovanjem dotokom zraka se trajno zagotovi odličen izkoristek in prilagajanje procesa zgorevanja dejanskim potrebam po toploti. Najnovejši sistemi delujejo z elektronsko regulacijo, ki nadzoruje tako ogrevanje kakor tudi razdelitev toplote. Dodatna oprema, ki omogoča samodejne postopke za vžig, čiščenje toplotnega prenosnika in iznos pepela, postaja na sedanjem stanju razvoja že standard.

Tehnologija kurjenja s peleti je podobna zgoraj opisani tehnologiji kurjenja z lesnimi sekanci.

a) Daljinski sistemi ogrevanja

Osnova daljinskega sistema ogrevanja je skupna kotlovnica, iz katere je do odjemalcev speljan razvod. Vsak odjemalec je na toplovod priključen

Sodobno samodejno ogrevanje pri Rotovnikovih (Plesnik, Legen)

Prvega decembra 2005 so na kmetiji Rotovnik – Plesnik na Legnu pričeli z ogrevanjem z lesno biomaso, s sekanci. V sodobno zgrajeni avtomatizirani kotlovnici se nahaja kotel avstrijskega proizvajalca Froling. Kotel nazivne moči 150 kw je popolnoma avtomatiziran in ima izredno dober izkoristek (tudi čez 90 %). Sodoben kotel ustreza vsem ekološkim zahtevam, saj so izpusti okolju škodljivih plinov minimalni. Poleg kotla stoji še 2000 l zalogovnik tople vode, ki pokriva viške in primanjkljaje temperature. Tako dejansko kotel le dogreva zalogovnik vode, iz

Sodobna peč za biomaso

katerega nato glavna črpalka pošilja toplo vodo naprej po sistemu. Poleg kotlovnice se nahaja še skladišče lesnih sekancev s kapaciteto 50 nasutih kubičnih metrov. Investicija za takšen način ogrevanja je bila precej velika, zato lastnik razmišlja, da bi v bližnji prihodnosti s tem sistemom lahko ogreval tudi nekaj okoliških hiš. Seveda pa je treba upoštevati, da je življenjska doba kotla 25 let, toplovodnih plastičnih cevi pa kar 50 let.

Informativni gozdarski storži v februarju

Gorazd Mlinšek, univ. dipl. inž. gozd., Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

V najkrajšem mesecu v letu zima ni popuščala. Nadaljevalo se je hladno obdobje z nizkimi nočnimi in jutranjimi temperaturami od -13 do -5°C . Čez dan pa je sonce pridobivalo na moči, saj so bile najvišje dnevne temperature kar od 3 do 8°C na prisojnih legah (17. in 18. februar). Popolnih jasnih dni ni bilo veliko, čez dan je prevladovalo menjavanje oblačnih (tudi nižinska oblačnost), jasnih, delno jasnih in delno oblačnih ur. Po 14. februarju se je »otopilo« celo v nočnih in jutranjih urah (okrog 0°C in 1 do 2 stopinji nad lediščem). Nastopil je čas odjuge. 18. februarja je v večernih urah v nižinskih predelih močno deževalo, višje pa snežilo. Lokalno različne deževne nevihte (nad 1100 m nadmorske višine) so bile tudi zvečer 21. februarja, rahlo pa je snežilo od 22. do 26. februarja, ko je zapadlo v dolini 2 do 3 cm snega, v višjih predelih pa 5 cm in več. V času odjuge je bila velika nevarnost proženja snežnih plazov. Težave s snežnimi plazovi so imeli v Zgornji Mežiški dolini in so bile zaradi tega zaprte posamezne ceste (18. februarja cesta Mežica-Črna na Koroškem, 20. februarja cesta Koprivna-Hudejevo). Hladni val je zajel naše kraje 28. februarja, ko so v Slovenj Gradcu izmerili v jutranjih urah -13°C . Kljub mrazu pa je 27. februarja postalo vroče prebivalcem Paškega Kozjaka, ko so se pod njimi stresla tla. Potres nižje jakostne stopnje na srečo ni povzročil kakšne škode. Hladno vreme se je nadaljevalo v prvi pomladanski mesec, ko naj bi se narava prebudila iz zimskega spanja.

Drugače pa je februar minil v duhu ptičje gripe, ki je razburila koroško in ostalo slovensko javnost, saj je bil na Muto prinesen oboleli labod iz Koblarjevega zaliva v Mariboru. Ob Mislinji na Legnu najdena mrtva siva čaplja pa na srečo ni bila okužena z virusom ptičje gripe. In kako smo goz-

darji povezani s ptičjo gripo? Ne samo z za malico dobro pripravljeno kuretino in jajci; kot terenski gozdarji moramo biti pozorni na morebitno čudno obnašanje ptičev in morebitno najdbo mrtvih ptic. Strokovnjaki ugotavljajo, da se v gozdu in drugje v naravi lahko s ptičjo gripo okužijo ujede, ki so močni selektorji obolelih in slabo vitalnih živali – med njimi tudi ptic. Veliko verjetnost za okužbo imajo tudi domače mačke, ki jim naravni nagon po ptičjem lovu še ni izginil.

V februarju smo gozdarji javne gozdarske službe pričakovali sklenitev in podpis pogodbe med Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije in Zavodom za gozdove Slovenije za dodelitev proračunskih sredstev, namenjenih za vlaganje v gozdove v letu 2006. Ta mesec se to ni zgodilo, se pa je tudi za lastnike gozdov željen dogodek zgodil nekaj dni pred izdajo te številke Viharnika. Tako boste lastniki, kateri niste dobili izplačane subvencije za v lanskem letu opravljena gozdnogojitvena in varstvena dela, to izplačilo dobili v najkrajšem času. Iz letošnje gozdarske proračunske vreče

bodo plačane sadike (za redno sadnjo v zasebnih gozdovih, za sadnjo oz. sanacijo po ujmah poškodovanih zasebnih gozdov in za sanacijo zasmrečenih gozdov na Pohorju) in materiali za varstvo gozdov v zasebnih gozdovih ter nadomestila oz. vzpodbude za neplačana lansko leto opravljena in letošnja načrtovana gojitvena in varstvena dela. Iz proračunskih sredstev za nacionalni program bodo plačani tudi sadike in material za varstvo gozdov v zasebnih gozdovih planiranih iz sredstev EU programa (EPD 2006 - Enotni programski dokument 2006). Izvedba planiranih gojitvenih in varstvenih del bo odvisna tudi od proračunskih denarnih sredstev, razdeljenih med območne enote ZGS. Iz Agencije za kmetijske trge in razvoj podeželja so lastnikom, ki so v decembru dobili izplačane subvencije po »evropskem« programu za vlaganja v gozdove v letu 2005 (EPD 2005), poslali obvestilo o izplačanih vsotah za subvencije in vrednosti izplačanih akontacij. V obvestilu Agencije so zajete skupaj vrednosti izplačil kmetijskih in gozdarskih subvencij.

2. februarja 2006 je bilo živah-

no v Črni na Koroškem, kjer sta Občina Črna na Koroškem in Zavod RS za varstvo narave, OE Maribor, organizirala prvo strokovno delavnico v okviru projekta Phare Krajinski park Topla, ki leži v posebnem varstvenem območju Natura 2000 - Peca. Projekt Phare Krajinski park Topla je sestavni del programa čezmejne sodelovanja Slo/A 2003 - čezmejno ohranjanje biotske raznovrstnosti in trajnostni razvoj. Ciljne skupine pri projektu so domačini iz krajinskega parka Topla, lokalno prebivalstvo, obiskovalci z obeh strani meje, osebe s posebnimi potrebami v razvoju in strokovne službe ter zunanji sodelavci. Na delavnici so bili predstavljeni projekt in priprave strokovnih podlag, pregled strokovnih podlag in možnosti medsebojne uporabe ter vzporedne aktivnosti in druge pomembne informacije pri izvedbi tega projekta. V delavnici so sodelovali tudi gozdarji. Med povabljenimi so bili Črnjanka Barbara Polanšek (Gozdarski inštitut Slovenije), Branko Gradišnik in Milan Golob (oba iz Zavoda za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec). Branko Gradišnik je predstavil strokovno gozdarsko gradivo, s katerim bi lahko prispevali pri kvaliteti izvedbe gradiva.

Gozdarji Odseka za načrtovanje OE Slovenj Gradec in Krajevne enote Slovenj Gradec so se v februarju pripravljali na izdelavo gozdnogospodarskega načrta GE Plešivec. Pričeli so tudi z barvanjem oddelčnih in odsečnih mej. Urejevalske meje so gozdnogospodarske meje, katere služijo za lažjo orientacijo pri gospodarjenju z gozdom, teritorialno pa zaključujejo gozdne površine s podobnimi rastiščnimi razmerami in sestojnimi oblikami. Te meje niso lastniške meje.

Najkrajši mesec je bil kljub obilici snega gozdarsko zanimiv, pa tudi pisarniških zametov v tem mesecu ni zmanjkalo.

Iz časov našega delavskega samoupravljanja

Rudi Rebernik

V času mojih delovnih let je bilo delavsko samoupravljanje najpomembnejši element političnega sistema, ki smo ga živeli kot pravilo in gonilo napredka. Tega se je moral zavedati vsak delavec v podjetju, če ni želel zabresti v vsakovrstne težave. Takoj po vojni, ko smo bili še navajeni raznih težav, ki so jih imeli nekdanji delavci v stari Jugoslaviji, to je brezposelnost, slabo zavarovanje izkoriščanje pri odmeri dopusta, se nam tak način ureditve delavskih pravic ni zdel nič napačen.

Nekje v petdesetih letih prejšnjega stoletja so bili ustanovljeni delavski sveti pri vsakem podjetju, pri nas na GG-ju pa tudi obratni sveti. Tu smo obravnavali vse važne zadeve v zvezi z delom na terenu, to je s sečnjo, pravilom lesa in z gojitvenimi deli. Vsem tem sejam obratnega sveta so morali prisostvovati tudi revirni vodje in vodstvo obrata.

Posebno vlogo so takrat igrale

sindikalne organizacije, ki so pomagale in skrbale za delavčev dostojni letni dopust. Od začetka so to bili razni krajši ali daljši izleti po naši domovini, pozneje pa, ko smo že imeli svoj počitniški dom, je imel vsak član delovnega kolektiva možnost odpočiti se v njem vsaj par dni na leto.

Skoraj vsak pa je imel doma svoje malo premoženje s kravico in vrt z malo zemlje in je ves svoj letni dopust porabil za to, da je vse to obdelal ter pripravil krmo za tiste živali, ki jih je pač premoget. Sindikalnih izletov pa so se vsi radi udeleževali, saj so imeli možnost videti naše lepe kraje, ki jih sicer ne bi videli nikoli.

Tudi sam sem sodeloval v delavskih svetih in sem bil en mandat, od leta 1958 do leta 1962, celo predsednik centralnega delavskega sveta. Spominjam se neke seje, ko sem dobil vabilo nanjo dobro uro pred začetkom, in sicer kar na delovno mesto v gozd. Naša skupina je

tedaj delala vrh Kope v oddelku 19, blizu obratne in revirne meje z Gozdnim obratom Ravne. Ker je bila seja pomembna in ker nisem hotel revirnega vodje, ki je bil zadolžen za pravočasno obvestilo, spraviti v težave, sem se odločil, da bom poskusil z malo zamude vseeno priti na sejo. Takoj sem pospravil orodje in ker ni bilo več časa iti domov, sem se spustil naravnost čez oddelek 19 in 22 do Vernarce in dalje po sedaj gozdno-turistični poti mimo Potoške domačije v Suhi dol, kjer sem imel shranjeno kolo. Na sejo, ki se je zaradi zamude drugih članov pričela eno uro pozneje, sem tako prišel pravočasno. Malo so me začudeno gledali, ker sem v delavski obleki vodil sejo, vendar sem jo kljub temu izpeljal do konca.

Takrat je bila v gozdarstvu praksa, da so se po Gozdnih obratih pogosto organizirali razni seminarji in ekskurzije o vzgoji, negi, izkoriščanju in varstvu gozdov

za terensko osebje, torej za revirne vodje in delovodje.

Tudi fotografija je bila posneta po zaključku enega takega seminarja o negi in varstvu gozdov ne enem izmed gozdarskih obratov GG-ja, katerega je vodil Martin Potočnik, takratni vodja sektorja za vzgojo, nego in varstvo gozdov pri Gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec. Fotografija prikazuje skupino gozdarjev GG-ja Slovenj Gradec nekje ob koncu 50. let na nekem gozdarskem obratu po zaključku seminarja o negi gozdov. Med njimi jih nekaj prepoznam, med drugimi tudi moje tri revirne vodje v Plešivcu: Jožeta Ojcla, Ivana Založnika in Maksa Konečnika.

Marsikdo se bo spoznal sam ali pa bo morda koga izmed njih prepoznal potomec ali sorodnik. Tudi mi bi radi fotografijo izpopolnili z imeni, zato prosim, da imena, ki jih boste prepoznali, sporočite uredništvu *Viharnika*.

Martina Cegler, abs. agr.

V bližini mojega doma pri Sv. Križu nad Dravogradom so speljane mnoge pohodniške poti; o nekaterih sem že pisala, tokrat pa sem se odločila za potep po gozdni cesti, ki pelje iz Dobrave mimo Črneške gore naprej do Libeliške in dalje. Večkrat in v vseh letnih časih sem se že ustavila na prijazni domačiji, ki ima izredno strme lege in kamor se je leta 1982 priselil sedanji gospodar Alojz Lenasi s svojo družino, ženo Katarino ter hčerko Zdenko.

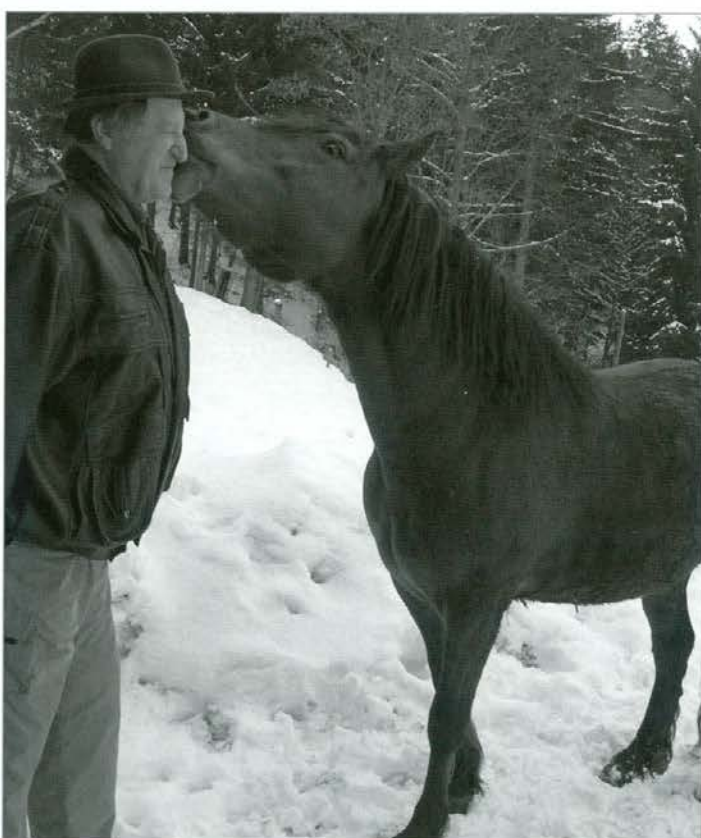
Kmetija ima strme lege, na katerih je obdelava s stroji skoraj nemogoča in veliko ročnega dela je zlasti pri žetvi, saj žanjejo še na star način. Spominjam se žetve izpred treh let, ko nas je bilo na njivi kar dvajset in tako sem se marsikaj naučila – med drugim tudi pletenja pasov iz žita, s katerim se zveže snope. Takšno druženje je ne samo koristno zaradi dela samega in uživanja v naravi in na zraku, ampak tudi zaradi prijetnega vzdušja, ki se razvije, ter veselja ob končanem delu, ko se prislo-

Drago in Alojz Lenasi z Lajko

Z leve: Angela, Drago, Katarina in Alojz Lenasi

Ljubezen: Alojz z Bebo

Posestvo ni bilo v nič kaj dobrem stanju, saj je bilo potrebno vsa gospodarska poslopja zgraditi na novo, kar jim je z velikim trudom in marljivostjo tudi uspelo. Zgovorni »virt« pa vedno rad kaj pove o svoji veliki ljubezni do konj; pri srcu so mu hladnokrvne pasme in v hlevu ima poleg goveje živine in prašičev vedno prostor za konjiča, ponavadi kobilu. Včasih se je namreč tudi on tako kot veliko gozdnih delavcev in kmetov ukvarjal s furmanstvom in so mu konji pomenili nepogrešljivega delovnega pomočnika, danes pa jih ima, kot v šali pravi njegova hčerka, bolj za okras, vendar brez njih ne more živeti.

nijo zadnjice na klop, ob okusni hrani in pijači pa se pokomentira zadnje dogodke in novice, tudi kakšne manj vesele. Skratka na posestvu, ki je bilo ob nakupu brez elektrike in vode ter zaraščeno, danes ponosno stojijo nova hiša, hlev ter strojna lopa. Velikost površin znaša 22 ha, od tega jih danes obdelujejo 15 kot travnine za pašno in košno rabo, 3 ha pa je njivskih površin, na katerih sejejo žito (od rži, ovsa, jare in ozimne pšenice). Po novem imajo po določilih za ekološko kmetovanje tudi njivske površine v prahi in tako sejanje pride v poštev vsako drugo leto (zemlji je treba privoščiti tudi počitek). V ekološkem kmeto-

vanju so že od samega začetka, saj gospodar nikoli ni bil pristaš velikih količin umetnega gnojia, s katerim zemljo samo razvadiš. Nekateri zmotno mislijo, da brez uporabe umetnega gnojia ne zraste nič, narava že ve! Na njivski površini gojijo še krompir, v hlevu pa imajo deset glav govedi, tri prašiče ter 3-letno navihano posavsko kobilu Bebo, ki je v izpustu pokazala vse, kar zna, tudi sama sem bila na koncu deležna njegovega »poljuba«.

Kmetija je usmerjena izključno v živinorejsko smer, ukvarjajo se z rejo krav dojlj ter prodajo telet, redno sodelujejo s Koroško kmetijsko zadrugo ter s Svetovalno službo.

Za hobi gospodar še čebelari; začel je z dvema panjema, danes pa, odvisno od letine, pridela tudi do 100 kg medu, gozdnega, ki je še posebej cenjen. Nezadovoljen je le z odkupnimi cenami medu pri Medexu, saj bi lahko bile glede na ves trud ter drago opremo za pridobiva-

nje (prešanje) medu večje. Mu je pa čebelarjenje v veliko veselje in posebno doživetje mu predstavlja zlasti pojav rojenja pri čebelah, ki ga spomni na njegove začetke. Pri delu mu na posestvu pomagajo še zet Igor, 19-letna vnukinja Barbara ter ostali člani družine.

V času mojega obiska je bil pri njih tudi gospodarjev brat z ženo, saj Drago in Angela Lenasi s Homca pri Šmartnem na kmetijo rada prihajata. Da so Lenasijevi ljubitelji živali, je opaziti že nasploh, poleg živali v hlevu jim na dvorišču dela družbo tudi psička slovenske avtohtone

pasme – kraška ovčarka Lajka, ki me je že na samem začetku navdušeno pozdravila, nato pa mi »prijazno« pomagala nositi moj zvežčič in svinčnik. Za konec pa sta mi brata povedala še zanimivo družinsko zgodbo, kako je njun dedek iz Vuzenice prišel s konjem in vozom v Slovenj Gradec na manjše posestvo, kjer so jim tekla mlada leta, tako pa se je tudi vnuk Alojz, ko je bilo potrebno za kruhom, s konjem in vozom podal po poti dedka na Črneško goro, kjer so še danes v veri, upanju in ljubezni do zemlje odločeni ostati v ekološkem načinu kmetovanja.

Z leve: Katarina in Alojz Lenasi, zet Igor in hčerka Zdenka

Teliček star 2 dni

Eko hlev

Občni zbor DK Mislinjske doline

Danica Onuk, mentorica Društva kmetić

Vsako leto se na svečnico, 2. februarja, članice Društva kmetić Mislinjske doline zberemo na občnem zboru. Tako se nas je tudi letos v gasilskem domu v Tomaški vasi, kjer občni zbor organiziramo že kar nekaj let, zbralo 160 članic. Poleg članic so se povabili na občni zbor odzvali tudi gostje: župan Mestne občine Slovenj Gradec Matjaž Zanoškar, župan Občine Mislinja Viktor Robnik, direktor Koroške kmetijsko-gozdarske zadruge Mirko Tovšak, kmetica leta Hedvika Kočnik in članica UO Zveze kmetić Slovenije Jožica Haule.

V uradnem delu 13. rednega občnega zbora so se podala poročila o delovanju v preteklem letu ter program dela za letošnje leto. Delo Društva v preteklem letu so označevale mnoge

aktivnosti. Med drugim je 14 članic ustanovilo pevski zbor Bršljanke, ki ima za seboj že kar precej nastopov. Letos 19. marca organizirajo prav v gasilskem domu v Tomaški vasi koncert ljudskih pevcev in pevk z naslovom »Naj pesem naša sliši se«, kjer bodo sodelovali številni pevski zbori od blizu in daleč in kamor so vabljeni vsi ljubitelji ljudskih pesmi. Na občnem zboru so pevke pripravile bogat kulturni

program s pesmimi in skeči, članica društva Mihaela Lenart pa je iz svoje knjige Utrinki izpod Uršlje prebrala nekaj odlomkov.

Ob priliki občnega zbora so članice izdale tudi svoje glasilo, že tretje po vrsti, kjer so v sliki in besedi strnile delo društva v preteklem letu.

Navidezna brejost (pseudogavidnost) pri psicah

Martina Sušec, dr. vet. med., VP Slovenj Gradec

Preden spregovorimo o tej motnji, vam bom opisala, kako poteka normalni cikel. Psice so sezonsko poliestrične živali. Pri njih poteka pojava ponavadi na 6–8 mesecev.

sprva gost in temno rdeč, ki je tudi najbolj značilno znamenje. Samica z značilnim vonjem privablja samce. Običajno postane nemirna, rada se potepa;

Spolni cikel pri psicah traja ponavadi 3 tedne, pri nekaterih se skrajša, pri drugih podaljša. Razdeljen je v 4 faze:

- Proestrus - prva faza: pomeni začetek pojatvenega ciklusa. Traja 7–9 dni. Zaradi izločanja estrogena nastane na spolnih organih in v obnašanju psice vrsta sprememb. Vulva nabrekne, pojavi se pojatveni izcedek,

- Estrus - druga faza: traja 4–8 dni. Pojatveni izcedek postane svetlo rdeč, vodenast. V tem obdobju je samica primerna za parjenje;

- Diestrus - tretja faza: če psica ni breja, traja ta faza 6–8 tednov. Vse spremembe na spolnih organih regresirajo. Prihaja do izgradnje rumenega telesa, ki izloča progesteron;
- Anestrus - to obdobje traja

pri psicah različno dolgo. V njem spolni organi mirujejo. Navidezna brejost je posledica hormonskih motenj. Zaradi nenadnega padca progesterona se začne izločati hormon prolaktin, kar organizem razume kot gravidno stanje.

Pojavljati se začne 5–10 tednov po estrusu. Sovpada z obdobjem gravidnosti in intenzivne laktacije. Obnašanje psičke se močno spremeni: postane bolj mirna, išče miren kotiček, ureja si gnezdo, posvoji določene predmete, kot da ima lastne mladiče. Zaradi medsebojnih vplivov hormonov seski nabreknejo in začne se

izločati mleko. Poveča se tudi izločanje urina.

Pseudogavidnost večinoma (90 %) mine sama po 1–3 tednih brez zdravljenja. Če pa pride do vnetja seskov (močno nabreknejo, so boleči) pride v poštev zdravljenje z antibiotiki in kortikosteroidi. Nastajanje mleka zaustavimo z galaktostatiki. Na seske lahko polagamo tudi mrzle obkladke, psicam, ki se same sesajo, pa je treba to preprečiti z zaščitnim ovratnikom.

Prilagodimo tudi režim prehranjevanja, in sicer zmanjšamo obroke oziroma pripravimo manj kalorične jedi.

Zgodnje odkrivanje raka – izzivi za prihodnost

Francka Šmid-Borovnik (v imenu Koroškega društva za boj proti raku)

Prebivalci našega planeta se staramo, s podaljševanjem življenjske dobe pa strmo narašča število rakastih obolenj, ki so v razvitem svetu in tudi pri nas na drugem mestu med vzroki umrljivosti takoj za boleznimi srca in ožilja. V Sloveniji vsako leto v marcu poteka teden boja proti raku. Letos so dejavnosti v dneh od 6.–11. 3. potekale pod geslom: zgodnje odkrivanje raka – izzivi za prihodnost. Znano je, da prej ko morebitno bolezen odkrijemo, boljše so možnosti za ozdravitev. Zato želimo Zveza in člani regijskih društev za boj proti raku v tem tednu s svojimi aktivnostmi še posebej opozoriti

na spoznanja, da lahko in kako lahko nekatera rakasta obolenja preprečimo oziroma jih zgodaj odkrijemo, če le po-

znamo njihove znake in smo pozorni nanje. Pomembno

je misliti na zdravje, preden nas v to prisilijo bolečine ali slabo počutje. Skozi vse leto tečejo brezplačna predavanja o pomenu zdravega načina življenja, pravilne in uravnotežene prehrane, pozitivnih učinkih telesne aktivnosti na boljše počutje in ohranjanje zdravja. Vse več je tudi zanimanja za delavnice, ki nudijo pomoč pri opuščanju kajenja in hujšanju. Pokazalo se je, da bi z upoštevanjem nekajenja, ustreznejšo prehrano, zmernejšim uživanjem alkohola in z več gibanja lahko zmanjšali število rakavih obolenj kar za 30 %. Žal v Sloveniji še vedno vse pre pogosto odkrijemo bolezní šele v napredovali fazi.

Ljudje že opazijo neko spremembo v svojem telesu, odlašajo pa z obiskom pri zdravniku več mesecev ali celo let. Tudi zato je 5-letno preživetje bolnikov z rakom pri nas še vedno nekoliko slabše kot v ostali Evropi.

V četrtek, 9. marca 2006, smo člani društev ob pomoči dijakov zdravstvenih šol v Mercatorjevih centrih po Sloveniji predstavili samopregledovanje dojk in mod na modelih.

Naj ob koncu poudarim: možnosti za zdravljenje raka se stalno izboljšujejo. Veliko obetajo nova biološka zdravila. Nadvse pomembno pa ostaja zgodnje odkritje bolezni in vedenje, da rak ni smrt.

Janez Bauer

Zvončki in trobentice, mačice, vijolice čakajo na naše čebelice. Takšna bi bila napoved pomladi, razveselila bi nas in našim čebelicam omogočila nabiranje prve letošnje medicene. Starka zima pa kar dolgo ni hotela zapustiti naših domov in prepustiti svojega mesta pomladi. Tako hladno vreme je zelo dolgo zadrževalo čebele v panjih in njihov silovit pomladanski razvoj krepko zamuja. Kar precej truda in čebelarskega znanja bo potrebno, da bomo čebelje družine lahko razvili do polne moči.

Ob smrekovi paši, ki nastopi v začetku junija, morajo biti panji polni čebel, saj je to naša glavna paša. Vse ostale paše od regrata do travniške paše bodo letos služile samo kot razvojne paše za jačanje čebeljih družin.

Kako bo s smrekovo pašo in nasploh s čebelarsko letino, pa

nam pove sv. Jožef, ki goduje 19. marca in predstavlja nekakšen mejnik v čebelarjevem koledarju. Kakršno bo za Jožefa vreme, taka bo čebelarska letina, je stara modrost. Sicer druga modrost pravi: veliko snega, veliko medu; kaj bo res, bomo pa še videli.

Po Jožefu se ozračje že toliko ogreje, da lahko pogledamo v

panje. Počakamo na lep miren sončen dan brez vetra, temperatura mora biti vsaj 15 stopinj in čebele morajo že pridno izletavati. Že iz ogleda pred panji, iz obnašanja čebel in njihove delovne vneme lahko marsikaj ugotovimo. S čebeljo družino, kjer čebele pridno izletavajo, nosijo cvetni prah in se prašijo na bradi, ni nič narobe. Pu-

stimo jo, naj se pridno razvija dalje. Marsikje pa je čebel bolj malo, ne nosijo cvetnega prahu in ni prave delovne vneme. Takim družinam moramo posvetiti več pozornosti. Vstopimo v čebelnjak, odstranimo vratca panjev in pregledamo opaž. Mokrega obvezno zamenjamo, saj je vlaga velik sovražnik čebel. Za takšne panje, ki veliko močijo, pravimo, da imajo dobro matico, ki hitro zalega in bo kmalu imela močno družino. Z baterijo posvetimo med panje in preverimo, če imajo čebele svoje gnezdo na sredini panja. Prav tako preverimo krajne sate, če so še polni medu. S tako družino je vse v redu. Ostalih satov ne izvlečemo, gnezda ne razdiramo in ga po nepotrebnem ne ohlajamo. Kjer pa je čebelja družina nameščena v kotu panja, ji primanjkuje prostora za razvoj, zato jo moramo prestaviti za kak sat proti sredini. Dodamo pa poln sat medu, da čebelam ni treba daleč po hrano. Toplo jih odenemo, saj sedaj najbolj potrebujejo toploto.

Marsikdo pomladi čebele tudi krmi. Krmljenje naj ne bo za zalogo, saj smo morali za to poskrbeti že lani avgusta. Vsako varčevanje lani se nam sedaj močno maščuje v počasnem razvoju čebeljih družin. Lačna matica ne bo zalegala in lačne čebele ne bodo skrbele za nov rod. Od take čebelje družine se lahko za letos poslovimo, krivi za to pa smo sami. Tudi če jih sedaj krmimo, se bodo čebele iztrošile s predelavo sladkorne raztopine in se ne bodo razvijale. Razen tega pa lahko sladkor pride v med, ki ga bomo nato točili, in s tem kupec ne bo dobil kvalitetnega pridelka. Še najbolje se obnese dražilno krmljenje s sladkornimi pogaçami. Temu krmljenju pravimo tudi špekulativno. Sladkorno pogaço položimo na matično rešetko, čebele jo počasi topijo in takoj porabijo za krmljenje zalege. Matica dobi pri tem občutek, da je v naravi bogata paša in prične močno zalegati. Tako pospešimo razvoj čebelje družine, da je pripravljena na prve paše.

Prihodnji mesec pa se nam obetajo že prvi roji.

Marko Krejan

Junak

Čemim tu
in sem stripovski junak
V črnobeli sliki
z zlomljeno nogo
z razklanim obrazom
Razmišljam v oblakih
vse je izpuhtelo iz mene
V omari v plašču
zgolj kup denarja in pištola

Poper in sol

sta pravica
vsakdo ju zasluži
to je resnica
če kdo je prikrajšan
za ti dve stvari
ta ni več človek
vrzimo ga v smeti

Vida Vrhnjak Duler

Občasno srečujem naše nedkanje sodelavce, upokojene gozdarje in se vedno znova čudim, kako ohranjajo svoj mladostni videz, pa takoj pomislim: »Seveda, delali so zunaj, v gozdu, na svežem zraku.« Gibanje v naravi vneto priporočajo tudi strokovnjaki, torej bo to že držalo. Tudi Vida Vrhnjak Duler se čas v tem pogledu ni dotaknil, nenehno pa je, od njene rane mladosti, nažiral njeno dušo. Svojo tragično zgodbo iskanja pravice in razumevanja za popravno prizadetih krivic njej, njeni družini in še mnogim na Koroškem, je povedala v odgovorih na moja vprašanja, ki jih je zapisala 27. februarja 2006 v spomin sestri Jelki.

Vida: Zakaj gozdarka? Okolje in usoda! Bila sem najstarejša v družini s šestimi otroki. Po koncu vojne nam je »svoboda« vzela očeta. Najprej aretacija, nato v določenih dokumentih zapisana »likvidacija«. Vseeno smo otroci še nekaj let sanjali, da se bo očka, tako smo ga klicali, le vrnil k nam domov. Ko je zmanjkalo upanja, je v meni dozorel sklep, da hočem naslediti njegov poklic, najmlajši brat pa naj bi nasledil njegovo kmetijo, pa je bila prej zaplenjena.

V zadnjem razredu gimnazije na Ravnah, ko je moja odločitev za študij gozdarstva postala javna, se je prestrašena mama napotila po nasvet in tolažbo k ravnatelju gimnazije dr. Francu Sušniku. Na anketni list sem

Na gozdarsko fakulteto smo se takrat poleg enaintridesetih fantov vpisala tri dekleta. Na Ravnah sem bila v 4. generaciji gimnazijcev in na fakulteti sem spet prišla v 4. generacijo gozdarjev. Družbo so nam delali tudi študenti teologije, saj je naša fakulteta gostovala v njihovi stavbi na Krekovem trgu. Med kolegi smo bile me tri vedno enakopravne, nismo želele niti sprejemale prednosti. To sva dve tudi dokazali, ko sva prvi končali študij in se zaposlili. V glavnem imam lepe spomine na profesorje, vendar le eden je napeljal pogovor na očeta in njegovo tragično usodo. Tisti pa, ki je bil v času očetovega gozdarskega službovanja v Kočevju in Straži njemu nadrejen na direkciji

iz ocene 9 je nastala 10. Strah se je spremenil v veselje. Res, v tem pogledu so ostali lepi spomini, sploh na prof. dr. Aleksandra Bajta, na katerega me sedaj še posebej spominja njegov *Bermanov dosje*.

Takratno moje bivanje v Ljubljani pa je bilo na robu preživetja. Mama, »moralno politično oporečna za svoj učiteljski poklic« (pred vojno upraviteljica šole v Pamečah), je takrat že služila kruh kot administratorka na cestni upravi, pred tem pa kot »kelnarca« v krajevni gostilni. Kaj naj da meni, če ima pri sebi še pet mlajših otrok? Počitniško delo na zadružnih njivah, potem pa delo na taksaciji sta bila za kruh in kdaj kosilo v ljudski kuhinji. Tako kot mnogi drugi, ki so med počitnicami služili z inozemsko prakso, sem si tega želela tudi jaz. Toda nisem imela pravega političnega porekla, da bi bilo v tistih časih tudi meni dovoljeno iti preko meje. Komaj v 4. letniku sem končno, le za eno leto, dobila stanovanje v študentskem naselju, prej pa sem tri leta živitarila v sedem- ali osemposteljnih sobah v Mojzerjevem domu. To so bili odlični pogoji za študij! Za 9. semester pa so me celo vrgli iz naselja brez vsake razlage. K sreči me je v številno družino v Mengeš sprejela mamina sestra. Imela sem očetovo kolo in slabih 40 km dnevno je bilo najboljša priprava za bodočo službo.

Ja, ko sem se vpisala v tretji letnik sem dobila celo občinsko štipendijo in zadnje 4 mesece pred zaposlitvijo tudi štipendijo GG Slovenj Gradec. In to je vse, kar mi je poklonil socializem – vzel pa vse: očeta, dobro ime, zemljo in mami pravico, da opravlja svoj učiteljski poklic! Čeprav takrat to ni bil običaj, sem pri poroki po tretjem letniku obdržala tudi očetov priimek Vrhnjak, da bom vedno in povsod spominjala nanj in opominjala ... To je bil moj tihi upor sistemu.

Viharnik: Gozdarka. Ženska. Nenavadno za tista povojna leta, da se ženska vpiše na gozdarsko fakulteto. Kako so vas sprejeli profesorji, kako ste se znašli med kolegi?

namreč napisala: »Študirati hočem gozdarstvo – v spomin na očeta«. Mislim, da je ravnatelj razumel mojo stisko, saj sta bila z očetom znanca iz dijaških let v Mariboru. Njegovo soglasje je mamo le pomirilo.

v Ljubljani, me pa ni hotel poznati. Le prof. ing. Sgerm je večkrat dobrohotno pripomnil, da sva oba Pohorca. Spet drugi profesor me je nekaj dni po opravljenem izpitu poklical, da mu prinesem indeks in

Viharnik: Po končanem šolanju ste se zaposlili v Gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec, poznejši Lesni. Kako ste se enakopravno vklopili v strokovno delo in delo na terenu?

Vida: V začetku leta 1959 se je pričelo moje gozdarsko pripravnništvo, najprej na gozdarskem obratu Slovenj Gradec. Ne vem, kdo se je počutil bolj neprijetno: jaz ali moji nadrejeni. Zakaj? Mislim, da zdaj vem. In že v jeseni je šel šef obrata na izobraževanje za odrasle, jaz pa za nekaj mesecev pripravništva na direkcijo med papirje.

Že v med študijem sem se poročila in rodila dva sina, zato sem z veseljem sprejela terensko delo na gozdarskem obratu Slovenj Gradec kot referent za gojenje, kar sem opravljala vse do upokojitve. S poklicem in delom sem bila srečna in zadovoljna, saj sem se gibala pretežno med fizičnimi delavci. Le nekaj stresnih dogodkov mi ne gre v pozabo; najprej, ko me je mlajši sekač nagovarjal, da se včlanim v ZK. Jaz da zatajim očeta? Ne, za vedno ne! Drugič so me prizadeli na sestanku gozdnih posestnikov. Moja kritika sečnje neodkazane drevja ni bila všeč sodelavcu –zapisnikarju, da je zavpil name: »Ti pa tiho bodi, belogardistična ...!« Nihče se ni zavzel zame: niti šef niti kateri izmed kmetov. Zame le lepe izkušnje! Nisem bila član odločujoče ZK.

Viharnik: V svojem aktivnem obdobju ste mnogo časa posvetili tudi drugim dejavnostim izven delovnega področja. Spomnim se vaših prizadevanj za ureditev pešpoti, pa obnove in zaščite cerkve na Uršlji gori, ohranitve naravnega okolja na Plešivcu, pa še kaj; bili ste članica Uredniškega odbora Viharnika in njegova aktivna sodelavka. Povejte kaj o tem.

Vida: Pa ni bilo vse slabo. Ideja evropske pešpoti »E6 – od Drave do Jadrana«, ki jo je iz Ljubljane vodil znanec iz prve generacije gozdarjev

ing. Cigler, je bila zame pravo poživilo, tako pri trasiranju, označevanju, vzdrževanju, obveščanju itd. In tako sem imela priložnost, da se srečujem z gozdarji, pravimi idealisti in okoljevarstveniki iz vse Slovenije. Aktivirala sem tudi nekaj gozdarjev, da smo Slovenijo peš spoznali po dolgem in počez po E6 in E7. Seveda sem obe poti organizirala v imenu DIT-a, društva inženirjev in tehnikov, kjer sem nekaj let opravljala tajniške posle. Morda se še kdo spominja odličnih strokovnih ekskurzij po takratni domovini in tujini. Mislim, da sem vse obširno opisala v *Viharniku*, saj sem bila tudi članica uredniškega odbora.

In kaj naj rečem o muflonih, eksotih v gozdovih Plešivca? Na račun škod sem vpila, protestirala na vse strani, štela divjad in škodo, spoznala pa le »jagre – privilegirano statusno kast«. Še zdaj se inž. Levčukvarja s tem problemom, kar je tudi odlično zapisal v *Viharniku* pred dvema letoma ali nekaj več. Pa kaj, ko odgovorni lovci tega ne berejo in tudi ne razumejo.

Ko je v drugi polovici osemdesetih let turistično društvo Slovenj Gradec načelo idejo obnove cerkve na Uršlji gori, so k sodelovanju pritegnili tudi gozdarje. V tej družini smo se znašli inž. Kozelj, inž. Šertel in jaz. Ob koncu pa smo bili vsi trije razočarani: ogromno smo dali, zbrali, v denarju in lesu, izvedbo, blagajno in nadzor pa so imeli drugi! Obenem se je zgodil še plešivski hlev »Hotel mu« z vso črno gradnjo in ekološko problematiko radi vodozbirnega področja Suhi dol. Vsi protesti na občini in pozivi inšpekciji niso zalegli.

Več sreče in zadovoljstva pa sem imela na pohorski strani. Elektrifikacija najvišjih domačij okrog Kremžarice je stekla kot po maslu. Prebivalci so bili soglasni in solidarni. Besede mičejo, vzgledi vlečejo je veljalo za vse, pa naj je bil petek ali svetek. Istočasno sem prevzela pobudo za obnovo koč na Kremžarici. V dokaz, da je res uspelo, imam dve priznanji Planinske zveze Slovenije, za elektrifikacijo pa priznanje

krajevne skupnosti Pameče. Pa tudi na priznanje Zveze inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva leta 1978 ne smem pozabiti.

Kako je vse minljivo, pa me opominjajo počitniški domovi. Bila sem nekaj let predsednica komisije za počitniške domove, pa nisem prenesla tako nizkega bivanjskega standarda. Navdušila sem inž. Kralja za načrtovanje prenove zgradb v Selcih in Filip Jakovu, jaz pa sem po obratih agitirala za združevanje finančnih sredstev itd. Kako je vse prav hitro uspelo, mislim, da je tudi zapisano v *Viharniku*. In ravno ko je obrat Slovenj Gradec zadnjič šel na družinski dopust z avtobusom v Filip Jakov, smo na prelazu Velebit prvič naleteli na ogromne kamnite barikade, ki so oznanjale razpad Jugoslavije in izgubo počitniških domov GG.

Morda so še kje v gozdarstvu ostale moje stopinje. So pa zapisane v debeli knjigi gozdarske kronike obrata Slovenj Gradec, kamor sem sprotno zapisovala vse za gozdarstvo pomembne dogodke. Baje pa je knjiga izgubljena. Ni važno: več mi pomeni slučajna pohvala Toneta Levca, udig, vodje KE Slovenj Gradec, Območna enote Slovenj Gradec, Zavod za gozdove Slovenije: »Vida lepe gozdove si nam ohranila!«

Viharnik: Upokojili ste se leta 1990; čemu ste posvetili teh petnajst let?

Vida: Demokratične spremembe na prehodu zadnjih dveh desetletij prejšnjega stoletja so me potegnile v svoje kolesje. V začetku leta 1990 sem se namreč nekaj mesecev predčasno upokojila. Bila je nenadna odločitev zaradi predvidene nove organizacije in viškov zaposlenih v gozdarstvu, močeve hude bolezni (rak na pljučih) in skrbi za priletno mamo. Seveda sem istočasno prvič postala član politične stranke, najprej SDZ in kmalu SKD. Od tu me je politika zanesla v Svet mestne občine Slovenj Gradec v mandatu 1994 do 98. Deklarirana demokracija me je usmerjala, da nisem postala

telovadec za dvigovanje rok. Tu sem začela udeležati svoje zamujene priložnosti za popravilo krivic totalitarizma, kar je še zdaj moja glavna osebna zadolžitev. V začetku leta 1995, ko so na državnem nivoju pripravljali razkošno državno proslavo Triumf za 50-letnico »osvoboditve«, sem mestnemu svetu predstavila problem 50 let zamolčanih zločinov komunizma. K sreči župan Komljanec ni preslišal mojega poziva, saj je sebi in občinstvu zatajeval svojo družinsko begunsko zgodbo; med vojno jim je nudil zaščito stric, župnik Janko Komljanec, v Prečni na Dolenjskem, ki je že leta 1942 postal žrtev partizanskega nasilja. Imenovana je bila občinska komisija za povojne poboje itd. in začeli smo s popisom pomorjenih pri njihovih svojcih in znancih. Dobro, da so me ljudje na podeželju poznali, da smo lahko skupaj odpirali boleče rane preteklosti in nato z mag. Linasijem usklajevali pridobljene podatke. Burja iz preteklosti, ki je zavela preko dobrega imena »mesta glasnika miru«, je postavila v bran ZZB zaščitnike molka in laži o preteklosti. Temelj za spomenik zamolčanim na mestnem pokopališču je ostal prazen. Politična afera pa se je nadaljevala v svetu mestne občine in v medijih obšla vso Slovenijo. Pred zaključkom mandata pa mi je uspelo, da je bil sprejet sklep, da namesto obeležja občina financira zgodovinsko študijo za vse žrtve vojne na območju občine.

Kako padajo zastori laži in prevar v enostrankarskem sistemu, je pokazala odmevna razstava »Temna stran meseca« v Muzeju novejših zgodovine v Ljubljani. V januarju 1999 sem peljala avtobus občanov na ogled. Presenečenja niso mogli skriti. Sicer smo pa že prej dvakrat z avtobusom romali na slovesnost v Kočevski rog, na grobišče pod Krenom.

Avgust 1999: na Žančanih, množičnem povojnem grobišču, lisice še vedno nosijo na plan globinske skrivnosti. Moj skromni fotoaparat spet zabeleži najdbo: lobanjo in spodnjo

čeljust brez dveh sekalcev. Na moj klic posname najdbo še TV snemalec. Vladna komisija za popravilo krivic (predsednik Janez Lukač, dipl. iur.), podžupan, direktor GG Silvo Pritrznik, dva svetnika in številni novinarji najprej preverimo znana dejstva o grobišču Žančani, nato sledi še terenski ogled. Zvečer o dogodku že poroča TV LJ, naslednje dni pa tiskani mediji. Sledi uradna prijava J. Lukača na tožilstvo za kaznivo dejanje poboja v Žančanih. Zaključek januarja 2003: sodni mlini meljejo, ostane zločin brez zločincev. Resno pripravo in soglasje občine za izkop grobišča pa prekineta Zdenka Cerar in g. Deisinger, predsednik vrhovnega državnega sodišča.

Prepričana sem, da večina občanov ne pozna grobišča Žančani, zato pa zanj vedo številni Slovenci. 11. maja 2002 je bilo spet vsakoletno romanje »Po poteh Vetrinjske tragedije«. Na povratku sem vodila dva avtobusa romarjev v Žančane. Tudi oni iščejo svojce po vseh grobiščih. Naš obisk je čez dva dni oznanil članek v Večeru: »Inkognito po breznihi« poleg članka o slavlju na Poljani.

Dan po prazniku dneva državnosti 2002 je bila v knjižnici Ksaverja Meška končno predstavljena zgodovinska študija mag. Marjana Linasija *Žrtve druge svetovne vojne na območju mestne občine Slovenj Gradec*. Pred leti je še prof. zgodovine Jože Potočnik pisal

o 250 žrtvah vojne za občino Slovenj Gradec, zdaj pa je Linasi naenkrat poimensko naštel 544 žrtev in za grobišče Žančani navedel: »Številke so zelo različne in se gibljejo od 150 do 7.000 pobitih, da je bila globača volumna do 700 kubičnih metrov do vrha napolnjena s trupli. Pomembno pa je dejstvo, da so bili pobiti izven-sodno in da je prejšnja oblast to dejanje vseskozi prikrivala.« S takšnimi zapisi avtor ni požel odobranja ZZB, pa še moje ime je omenil v uvodni besedi.

Ob koncu leta 2002 sta mag. Linasi in Jože Dežman (sedaj direktor muzeja novejšje zgodovine v Ljubljani) v Slovenj Gradcu pripravila razstavo »Med kljukastim križem in rdečo zvezdo«. Na otvoritvi smo bili številni udeleženci prizadeti ob govoru Spomenke Hribar, zaradi vsebine razstave pa so ZZB na Graški gori organizirali javno protestno manifestacijo in ostro kritiko za oba avtorja razstave, ki se med drugim nista izognila povojnih zločinov na bližnjih Lešah. Zame pa oba simbola pomenita gorje in smrt: bili smo begunci pred nemškimi okupatorjem – oče na nemški listi nezaželenih oseb, nato med vojno italijanski zapornik, pred koncem vojne domobranec, po vojni aretiran in brez sodbe neznano kje likvidiran – tako je oblast imenovala svoje zločine. Verjemite, ne prenesem več rdeče zvezde, ker mi vzbuja strah in grozo, obenem pa deluje neestetsko,

če se pojavi na pokopališču pri pogrebu. Mislila sem, da je izpolnjen moj življenjski cilj, ko smo z vztrajnim delom spominskega odbora 17. 10. 2004 končno postavili in blagoslovili spominsko obeležje na cerkvi Sante Elizabete v Slovenj Gradcu. 133 zamolčanih žrtev vojne in revolucije dekanije Stari trg je končno dobilo priimek in ime ter čas v življenju in smrti. Med vsemi zapisanimi je 34 žensk, najstarejša je imela celo 75 let, najmlajša pa samo 15. Obe sta bili pokončani po vojni. Od skupno 80 po vojni pokončanih, mnogi svojci domnevajo, da trohniijo v Žančanih. Vemo pa, da na obeležju niso zapisana vsa imena, ker ni svojcev, ni podatkov itd. Vsem je še vedno kršena pravica do groba, svojem pa državno opravičilo in obsodba komunističnega nasilja. Nazadnje želim opozoriti še na pomembno razstavo, ki bo v prihodnosti verjetno gostovala tudi v Slovenj Gradcu. Razstavo sem si že dvakrat ogledala; najprej v Celju, nato še v Ljubljani. Ko je vladna komisija pod vodstvom dr. Mitje Ferenc evidencirala grobišča, sem bila dva dni prisotna na relaciji Šoštanj–Jedrte. Avtor razstave »Prikrilo in očem zakrito – Prikrilo grobišča 60 let po koncu druge svetovne vojne« je Mitja Ferenc, doktor zgodovinskih znanosti in docent na Filozofski fakulteti, rojen 1960, ki je šele pri svojih 24. letih, na zaključku študija zgodovine, zvedel za

povojne pomore. Groza! Kako trd je bil molk in skriti zločini komunizma v sistemu totalitarizma. S sodelavci je avtor evidenciral 410 prikritih grobišč v 86 občinah. Za obdelavo ima na seznamu še okoli 160 lokacij. Vaznejši del dokumentacije je prikazal na razstavi in v obširnem katalogu, od koder jemljem podatke. Zakaj to razlagam? V oči mi je padel podatek Uprave enote Slovenj Gradec, da poteka postopek evidenciranja ... 18 grobišč (glej prospekt UE, december 2005). Kako? Dr. Mitja Ferenc je evidenciral 23 grobišč na območju UE Slovenj Gradec, od tega 15 v občini Mislinja in 8 v občini Slovenj Gradec. Zakaj takšno zavajanje in poniževanje prizadetih svojcev? Bog ve, če bomo lahko kdaj tako potolaženi kot moj gozdarski kolega inž. Marjan Šolar z Bleda, ki je konec leta 2001 našel in uradno identificiral ostanke očetovega okostja v gozdu na Jelovici in ga leta 2002 po slovenski tradiciji pokopal na Bledu v družinski grob. Njegovega očeta so na poti iz službe na Bledu zajeli VOS-ovci in ga odpeljali na Jelovico, kjer so ga pokončali.

Temu, še vedno zatemnjene-mu delu naše preteklosti, sem posvetila svoje upokojske dneve! Tudi cenzura ne bo za-držala teme!

Vprašali ste me in vihar-niško sem odgovorila!

Vida Vrhnjak Duler,
univ. dipl. inž. gozd

Zadnji zimski sončni dnevi proti Golavabuki in Pohorju

foto: I. Jurač

Kristl Valtl

Šemprimčani so upravičeno lahko ponosni na opravljeno delo, ko so v poslednjih še lepih dnevih pretekle jeseni zabili zadnje žeblje v popolnoma obnovljen stari cerkveni stolp. Lep je, obnovljen po nekdanji podobi, v ponos cerkvi in ljudem.

Obnova je bila nujna. Pred več kakor sto leti je bil stolp obnovljen, sicer pa nikjer ne najdemo podatka, kdaj se je to zgodilo. Namreč pri cerkvi so leta 1909 dozidali in dokončali zvonik, lep in veličasten. Pa jim takratne oblasti, že cesar, ki je imel nekakšen zavod za spomeniško varstvo v Gradcu, niso dovolile porušiti starega jahalnega stolpa. In tako je dobila cerkev sv. Primoža dva stolpa. Ostalo je izročilo, da je stari stolp bil že takrat star, torej je bil narejen pred skoraj sto leti. Ostal je tudi spomin, da so takratni Šemprimčani v novi zvonik »potegnili« železne zvonove, nekoliko cenejše, pa kljub temu lepih zvenov. So se sosedje zmrdovali, da so kar nekakšne železne »piskre« obesili v novi »turn«. Pa so prišle vojne in kar dvakrat so vsem sosedom pobrali zvonove iz brona, »šemprimški piskri« pa so edini ostali in zvonili. Za kazen za grde jezi-

ke, so govorili stari.

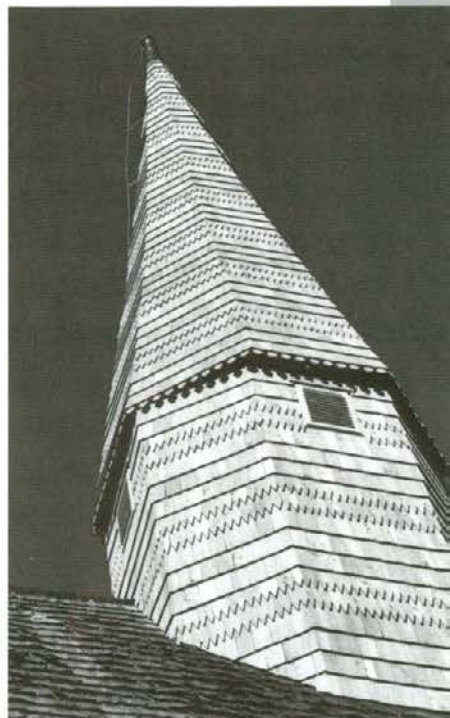
Za čudovit osmerokotno oblikovan stolp so zbrali nekaj več kot 20 kubičnih metrov lepega macesnovega lesa. Ko so vse razrezali, so dobili 300 kvadratnih metrov tanjših desk. Ker za kvalitetno pokrivanje velja le »rdečina«, so imeli veliko odpadkov. Ves les je pooblal sosed Mežnar, dela na prekrivanju natanko po starem načinu pa je vodil Franc Verko, Škurlej mu pravijo, ki je zelo natančen in varnostno naravnan človek. Ves čas mu je pomagal Franc Placet – Žaucer, tudi pravi mojster takšnega dela. Pri raznih pomožnih delih so pomagali še Janez Božič, Tone Kališnik, Gustl Vaukman in še vrsta domačinov. Delali so polnih 14 dni od jutra do večera. V tem času so položili 60 vrst – krogov novih, skrbno pooblanih deščic, kar vse skupaj pripelje na višino 15 metrov, kakšen meter pa prinese še zaključna kupola. Že nekdanji mojstri so sleherno desko najprej prevrtali in šele za tem zabijali doma skovane žeblje. Le kape jim je požrlo vreme, notranjost žebeljev pa je bila takšna, kot bi jih danes skovali. Res čuden les ima ta naš macesen, težak za obde-

lavo, ampak trden, neuničljiv, kakršni smo mi. Le žebli danes niso kovani, so pocinkani, okrogli. Bodo zdržali toliko kot nekdanji? Za nekaj več kot 100 kvadratnih metrov strehe so jih porabili okrog 50 kilogramov. Le zadnje dni jim je malce ponagajalo vreme, sicer pa je bilo lepo. Za prehrano delavcev so poskrbeli domačini, kmetija za kmetijo. Vsa dela so stala okrog 4 milijone tolarjev; vse so zbrali domačini.

Za vsem pa sta stala dva najbolj zavzeta in usklajevalna človeka, ključarja Karel Dittinger – Krenčnik in Marija Breznik – Matij. Izpolnila sta zadnjo obljubo ob izvolitvi, da bosta poskrbela za obnovo starega stolpa. Ko bi vsi naši izvoljeni tako, to bi bilo napredka! Tudi duhovnika sta bila veliko prisotna. Jože Breginc se je kljub bolezni povzpел na sam vrh, je marsikaj organiziral, veliko pa je pomagal in svetoval tudi gospod Anton Šeruga.

Stolp je govorica nekega davnega časa, je dokaz vztrajnosti tukajšnjih ljudi, tudi sloge; če ni mogel sedaj, danes, pa bo jutri, bo v prihodnje. Stolp je tudi govorica naše vere, tehnične in estetske razvito-

sti. V ponos nam je, saj so že pred več kot stoletjem vedeli, da je dragocen. Bilo je ogromno dela, okraski služijo zgolj estetskemu namenu, pa vendar vsak poreče, glejte, kaj vse so nam predniki znali. Tudi Šemprimčani nad Muto to vedo, to so dokazali!

Obnovljen stolp cerkve na Sv. Primožu nad Muto

Doliški gasilci v letu 2005

Franč Jurač

Člani PGD Dolič-Šentflorjan so se zbrali na svojem 74. občnem zboru 8. februarja letos. Dvorana v gostilni Repolusk je bila skoraj premajhna, toliko gostov in članov društva se je zbralo. Formalnosti, kot so pregled in potrditev poročil, so opravili po dnevnem redu in v razpravi ugotovili, da je bilo leto 2005 naporno, vendar uspešno. Uspešno delo pa je pogojevalo tudi temu, da se je gasilcem pridružilo kar nekaj novih članov. Za dobro delo v društvu so nekateri posamezniki prejeli plakete. Po uradnem delu je stekel še prijateljski pogovor med gasilci in ostalimi gosti. Razšli so se v upanju, da bo leto 2006 uspešno v pripravah gasilcev za akcije in da bo čim manj intervencij.

Zima pri Močivniku v Jazbini

Gorazd Mlinšek

Po dolgem času imamo zopet pravo zimo. Na Koroškem že od novembra premetavamo sneg, tla so že četrty mesec pokrita s snežno odejo. V času nekajdnevne otoplitve so za kratek čas delno skopneli posamezni soncu izpostavljeni grebeni, katere je v marcu ponovno pobelil sneg. To zimo si je narava vzela čas za počitek. Zemlja si bo odpočila, zimskega počitka pa naj bi bili deležni tudi ljudje.

Zelo zanimivo je bilo v preteklosti na koroških kmetijah, kjer so si kljub odrezanosti od doline zaradi obilo snežnih padavin znali popestriti dolge zimske dneve. Redna je bila vsakodnevna skrb za živino v hlevu, kjer so imeli poleg krav tudi vole in konje. S konji, ponekod pa tudi z voli, so v sanencu spravljali posekano in požagano hlovovino v dolino. Med nami je še peščica furmanov, ki se spominjajo tega nevarnega in zanimivega opravila.

gostokrat pa so šoloobvezni otroci zaradi težke prehodnosti pozimi ostajali doma ali pa so jim starši pred odhodom v šolo pregazili pot. Včasih so morali otroci pešačiti v šolo več kilometrov.

Pozimi pa je bilo potrebno poskrbeti tudi za toplo obleko. Gospodinje so predle domačo volno in iz nje pletle tople nogavice in jope. Zimski čas je bil tudi čas kolin, zato so moški klali doma in pri drugih kmetih. Podobno so preživljali dolge zimske tudi pri Močivniku v Jazbini.

In kako preživljajo zimo na tej kmetiji na sončni strani Uršlje gore danes? Nekaj običajev se je zmoderniziralo. Gospodar Jaka Pisar ob snenjenju s pluženjem skrbi za odprtost ceste v dolino, njegova boljša polovica in gospodinja pa včasih namesto njega prevaža šolarje iz Jazbine v Javorje v najvišjo šolo v Sloveniji. Jaka, ki je tudi pastir in skrbnik pašnika na Jeleno-

Močivnikova bica Franciška za kolovratom

preji in pletenju. Kako prijetno jo je opazovati pri delu za starim kolovratom. Rada poudari, da je zelo pomembno, kako čista je ovčja volna. Volne ne perejo doma, na obdelavo jo vozijo celo na Gorenj-

sko. Bica pravi, da se jim to splača, saj so domači izdelki bolj kvalitetni.

Tako pestro kot je pozimi pri Močivniku, tako je tudi na ostalih kmetijah v Jazbini in drugje po Koroškem.

Močivnikova domačija v Jazbini

Čez zimo je bilo potrebno poskrbeti za kurjavo. Najpogosteje so iz smrekovih »pacelnov«, katere so izdelali pri steljeraji, naredili drva za naslednjo zimo. Steljeraja je bil na Koroškem zelo zanimiv običaj, pri katerem se je po napornem delu jedlo, pilo, rajalo in pelo. Kdaj pa kdaj so »dol udarili« kakšno ohcet. Po-

vem, stalno kontrolira, kaj se dogaja okoli pastirske koče. Največ časa pa pozimi porabi za koline. Da pozimi pri Močivniku ni dolg čas, poskrbi Jaka kar sam, saj je zelo dober muzikant. Za popestritev skrbi tudi Močivnikova bica Franciška, ki še ni pozabila na stare pesmi. Močivnikova bica je tudi prava mojstrica v

Peca z Močivnikovega hleva v Jazbini (25. januar 2006)

Marjan Čuješ

V Črni na Koroškem je živel Miha Goltnik. Bil je moj sodelavec na Gozdarskem obratu. Da je kot partizan deloval v zaščitni četi maršala Tita ob znamenitem napadu na Drvar, sem izvedel od svojih sodelavcev. Sam o tem ni rad govoril, priznal pa mi je, da mu je bilo v tistih vojnih dneh zelo hudo. Od tam so izvirale tudi medalje, velika priznanja za hrabrega Korošca, ki jih je ob nekem nesporazumu z domačim miličnikom vrgel v potok. Ko ga je le-ta trdo prijel in zahteval pojasnilo, zakaj je to storil, se je Miha v svojem slogu odrezal: »Ti jih vrzi, če jih moreš!« Česar nimaš, tega tudi zavreči ne moreš. To sporočilo je razumel tudi miličnik in zato ni ukrepal. Tako bi morali danes ravnati tudi tisti, ki zlivajo gnev na dosežke naših športnikov na letošnji olimpiadi. Nastop na tem prestižnem tekmovanju si moraš zaslužiti tako, da postaneš najboljši športnik v svoji panogi in s tem tudi prvi v državi. To doseči pa ni lahko, zato na tej poti vztrajajo le najboljši. Na olimpiado je treba najprej priti, šele nato lahko nastopiš, pa četudi slabo! Česar sami nismo sposobni doseči, tega tudi od drugih ne smemo zahtevati, ampak si vrhunskih rezultatov lahko le želimo. Uspehov so si želeli tudi naši športniki, drugače tam ne bi bili. Tega dejstva ne bi smeli pozabiti, kadar izrekamo sodbe, pa čeprav objektivne. Toda čas, ta veliki ranocelnik, bo zacelil tudi športne rane letošnje olimpiade. Zavil jih bo v pozabo in življenje bo teklo naprej, tako kot je doslej.

V minuli zimi je bilo o Črni in Črnjanih, njihovih olimpijcih in koroški smučarji, ne glede na dosežene rezultate, napisano veliko lepega. O tem so pisali novinarji, torej profesionalni poznavalci smučarskih

zadev, za bralce *Viharnika* pa bom nekaj spominov kot laični opazovalec in po starševski dolžnosti tudi spremljevalec tega dogajanja v zadnjih desetletjih obudil jaz. Vkljub temu da se v strokovno plat, za razliko od drugih, bolj ambicioznih staršev, nikoli nisem vmešaval, sem v dolgih letih spremljanja tega športa kot oče nekdanjega smučarja marsikaj doživel in doumel. Vse povedano pa ne pomeni kritike, ker za to nisem pristojen, ampak je to zgolj moje razmišljanje in pogled na razvoj tega športa v naših krajih.

Nataša Lačen – nekdanja prva v državi, še vedno pa najboljša koroška tekačica na smučeh

Kot mnogi Korošci sem tudi sam spremljal dogodke na minuli olimpiadi ter delil njihove občutke in razpoloženja. Nikoli ne bom pozabil razočaranja na obrazu Nataše Lačen, ki je na prejšnjih igrah v Ameriki nastopila prva od naših športnikov. Človek bi lahko zajokal. Pretresljiva izpoved športnega neuspeha na tekmi, od katere si je največ obetala, je potrdila dejstvo, da se športnik pač ne pripravlja celo desetletje zato, da bi na veliki tekmi dosegel najslabši rezultat.

Ko nekateri novinarji neuspešnega športnika v časopisih preprosto raztrgajo, s tem le potrdijo, pod kakim pritiskom živijo tekmovalci in kako velik

krog ljudi je zaradi njihovega neuspeha prizadet. To niso le starši, partnerji, prijatelji, ampak tudi trenerji, servisierji, sponzorji in ne nazadnje tudi novinarji! Med uspehom in neuspehom je le majhen korak. Športnik, ki zna skrivati svoja čustva ob največjih dosežkih, jih zna tudi ob porazih. Oboje pa je težje, kot popustiti solzam radosti ali žalosti v stresnih trenutkih. Poraženi tekmovalci je največkrat podoben ranjeni živali, ki se umakne v samoto, dokler si rane ne izliže, ko pa se pokaže pred nami pomirjen in vedre-

ga obraza, stori to le zaradi tega, ker nas noče prizadeti. Za njegovo resnično počutje pa vedo le redki in le na te, ki ga tudi ob porazih ne zapustijo, lahko vedno računa. Morda sem se prav iz tega razloga letos tudi sam udeležil proglasitve najboljših športnic na Koroškem, kar sicer ne počenjam pogosto. Na olimpiado ali svetovno prvenstvo pač ne prideš brez truda, velikega odrekovanja in osebnega žrtvovanja. To uspe le največjim športnikom, na kar pa največkrat pozabimo, ko ob njihovih dosežkih z lahkim srcem izrekamo kritike.

Ko sem se po starševski strani tudi sam začel zanimati za zimski šport, je bil na Koroškem najmočnejši klub ravenški Fužinar, ki je za organizacijo in izvedbo tekem dobival priznanja tudi od konkurenčnih klubov iz vse države. Že takrat pa je neki upokojeni železar na smučišču pri Ošvenu pripomnil, da bo Fužinarja tisti hip konec, ko bo »crknila fabrika«, medtem ko bodo drugi revnejši klubi preživeli. Imel je prav. Danes ima primat v naši dolini SK Črna, ki brez velikega pompa vzgaja vrhunske smučarje, pa čeprav klub nikoli ni imel bogatih sponzorjev in je bil odvisen le od iznajdljivosti vseh, ki so vanj verjeli in se zanj žrtvovali.

Čeprav to pisanje ni namenjeno naštevanju oseb, ki so najbolj zaslužne, da so se zimski športi na Koroškem obdržali v kljub vsem težavam, ki so nas pestile, pa mimo imen nekaterih posameznikov le ne morem. Pri tem se hitro zgodi krivica, to pa ni moj namen. Ker je bilo moje udejstvovanje v smučarskem športu bolj obrobne pomena in številnih za smučarski šport na Koroškem pomembnih ljudi nikoli nisem spoznal, se omejujem le na obdobje, ko sem bil prek sina s tem športom povezan tudi sam.

Prve olimpijce iz naših krajev, katerih se spominjam in jih tudi poznam, so predstavljali skakalca brata Drago in Danilo Pudgar iz Črne, pa smučar iz

PODARIM • DOBIM 1987–1988

Katjuša Pušnik – prva koroška smučarka na stopničkih svetovnega pokala

Ožbi Ošlak – nekdanji državni in študentski prvak v smuku

Mežice Oto Pustoslemšek in tekača Štefan Robač ter Mirko Bavče z Raven. Za ženski tek so v Črni najbolj zaslužne družine Pumpas in Lačen. Franc Pumpas ni bil le odličen tekač, ampak tudi dolgoletni klubski trener. Legenda v alpskem smučanju je Jože Plešec, ki je ob sodelovanju Blaža Jelenca, nekoč najhujšega tekmeča Fužinarskim fantom, aktiven še danes. V Mežici sta dobro sodelovala Oto Pustoslemšek in Jože Napotnik. Oto je bil tudi smučarski selektor tedanje skupne koroške občine na Ravnah. SK Fužinar, ki je bil takrat eden od vodilnih klubov v Sloveniji, sta poleg številnih sodelavcev kot trenerja odlično vodila Jaka Walzl in Ivan Videmšek. Upam pa, da mi tega navajanja drugi in prav tako pomembni, a ne naštetih pomočniki ne bodo zamerili. Smučarja je pač šport, kjer je

potrebno timsko delo, da se potem posamezni športniki lahko izkažejo in nas s svojimi dosežki razveselijo ali pa razočarajo.

V Črni se je v tistih letih v vrhunsko športnico razvijala Katjuša Pušnik, v ozadju pa sta se po njenih poteh že vzpenjala Ožbi Ošlak in Mitja Kunc, pozneje pa Aleš Gorza in Tina Maze. Sledijo pa že drugi. Med njimi Tilen Debeljak in tudi malega Jana, sina Mitje Kunca,

že srečujemo na smučiščih pri zbiranju prvih cicibanskih medalj. Tista prva priznanja so obenem tudi najlepša, tako za otroka kot za starše. Pridobljena so s prav takšnim žarom in trudom kot poznejša, a včasih

tudi z nič manj zavisti. Zavist! Ta rdeča nit in večna spremljevalka vseh športov, brez katere pa tudi uspehov ni.

Fužinar, vodilni klub na Koroškem, znan po odličnih smučarjih iz družin Fanedl, Heldl, Jež, Zdovc, Štefanovič in drugih, je bil tudi v letih, o katerih teče beseda, najmočnejše zastopan v vseh kategorijah. Trije smučarji – Dušan Žagar, Pavli Čebulj in Matej Čuješ – so se prebili do A reprezentance Jugoslavije, kar je bilo v časih Bojana Križaja in Roka Petroviča zelo težko. Te fante in sina pa ne omenjam zaradi samohvale, ampak radi lažjega razumevanja zgodbe, ki še sledi.

Pri razvoju športnika morajo vsaj v ranih letih sodelovati tudi starši, sicer uspehov ni. Dokler se niso pojavili plastični koli, smo pripravljali leskove in tudi sami čistili grmovje na smučiščih, pozimi pa vozili otroke na treninge

kar zadovoljen. Na tisti tekmi v Nemčiji je bil Bojan Križaj drugi, mojemu sinu pa je prodal osvojeno nagrado – videorekorder – in s tem že takrat pokazal svojo poslovno žilico.

Fužinarjeve fante pa je na njihovi športni poti spremljala tudi smola, zato niso dosegli nivoja, ki so jim ga napovedovali strokovnjaki. Ko so radi nesoglasja v vrhovih reprezentance odšli priljubljeni trenerji Aleš in Filip Gartner ter Jože Šparovec, so razpolovili A ekipo, v kateri so bili tudi vsi trije koroški smučarji. Kopje se je zlomilo ravno na mojem sinu Mateju. Z doseženimi rezultati in FIS točkami je bil izenačen z ednim smučarjem iz SK Branika, v medsebojnih dvobojih, kar je v takih primerih odločilno, pa boljši, a je vseeno prevladal mariborski vpliv in v A garnituri je ostal njihov smučar. Za fante, ki so ostali na cedilu, so ustanovili

Tina Maze – najboljša slovenska smučarka danes

Mitja Kunc – najboljši koroški smučar doslej

ter pomagali pri pripravi prog in merjenju časov. To slednje delajo tudi sedanje generacije staršev. Samoumevno je bilo, da smo opravili tudi izpite za smučarske sodnike in mnogi, bolj ambiciozni starši, so postali tudi poznani smučarski funkcionarji. Jaz teh ambicij nikoli nisem imel, zato me vkljub dolgoletnemu stažu sina v tem športu na smučarski zvezi nihče ni poznal. Spominjam se Filipa Gartnerja, ko je prišel po sina za njegov prvi nastop v svetovnem pokalu in bil z njegovim dosežkom (36)

ekipo za hitre discipline, ta pa je bila, kot že neka druga pred njo, obsojena na propad. Radi pomanjkanja sredstev so trenirali na slalomskih progah doma, v tujini pa nastopali v smukih. Po sezoni je odšla vsa ekipa na služenje vojaškega roka v Maribor, kjer naj bi v naslednji zimi kot vojaki trenirali s SK Branik na Pohorju. Vendar do tega nikoli ni prišlo. Vojaška oblast ni imela razumevanja in jih je vkljub protestom poslala na nemirno Kosovo. Mnogo težje, kot čakati na vest iz tuje bolnice, kamor

Aleš Gorza – naš smučarski up, ki stopa po poteh Mitje Kunca

je sina s kake tekme odnesel helikopter, je bilo čakanje na redke klice s Kosova v tistih dolgih mesecih, kjer stvari še danes niso in še dolgo ne bodo normalne.

Za fante iz nesrečno razpolovljene A ekipe je bilo smučarije konec in pokazalo se je, kako prav je prišla naša vztrajnost, da so ob smučanju opravili tudi srednjo šolo in se pozneje posvetili svojim poklicem. Grenak priokus iz tistih časov pa v meni le obstaja. Štirinajst let nošenja barve Fužinarja in predstavljanja ravske železarne po svetu ni bil dovolj velik argument za sinovo pripravnikiško prakso v tej ustanovi, da tisoče mojih ur in opravljenih kilometrov v tem času za ta klub ne omenjam. Prakso mu je omogočilo moje podjetje GG Slovenj Gradec, česar v naši družini ne bomo pozabili. Kljub temu pa nikoli nismo obžalovali, da so se naši otroci ukvarjali s to težko športno panogo, ki jim je omogočila spoznati veliko sveta, jih naučila delovnih navad in jim vsaj doslej pomagala ostati na pošten poti, kar pa lahko staršem pomeni več kot športni uspeh minljive vrednosti. Ta ugotovitev velja le za starše, ne pa tudi za športnike. Tekmovalec, ki je veliko let posvečal športu, res vrhunskih rezultatov pa ni dosegel, izgubi mnogo več. Izgubi prijatelje, ki so ga nekoč obdajali in ob številnih poškodbah neredko tudi zdravje. Velika odsotnost, treningi in tekme pač zahtevajo svoj davek. Najlepša prijateljstva iz otroških let počasi zvodenijo, kar pred-

stavlja nepopravljivo škodo vsakemu posamezniku. V tekmovalnem svetu prijateljstvo ni, so le zagrizeni tekmeči, iz tega obdobja pa ostanejo le številna znanstva. Ob teh spoznanjih so prizadeti tudi starši. Boli jih osamljenost njihovega otroka v domačem kraju in le oni vedo, zakaj komaj čaka, da spet odide v svet, ki mu je v teh dolgih letih postal nekako bolj domač. To pa je tudi neke vrste kazen za našo starševsko ambicioznost, katero smo nekoč izkazovali ob pričakovanju vrhunskih športnih rezultatov, ki pa jih iz objektivnih razlo-

gov ali naših napak otroci niso mogli doseči. Tako je le moje osebno razmišljanje, pa če je komu prav ali ne. Temu, da v to zgodbo vpletam tudi druge starše, se pa ne morem izogniti, ker smo bili vsa leta čustveno povezani, tako pri porazih kot tudi pri uspehih svojih otrok, še tem bolj takrat, kadar se je tudi njihova športna kariera končala na podoban način.

Sedaj v teh oddaljenih letih lahko mirno premišlujem o stvareh, na katere takrat nisem bil pozoren, pa so poznejši dogodki dokazovali, da bi bil moral biti, kajti otrok športnik vsega sam ne zmore. Najhujši časi so za mladega smučarja spomladi, ko je telo že utrujeno in bolj podvrženo poškodbam, pa tudi drugi sokovi se začno pretakati v telesu, ki športni koncentraciji niso v prid. Trenerji zahtevajo rezultate in potrditve za naslednjo sezono, ker se bliža konec šolskega leta, pa tudi starši radi šole in izpitov niso popustljivi.

Koroške smučarje je večkrat doletela še druga nevšečnost, ki se ji reče obveščanje. Radi slabih vez in redkih telefonov,

ki smo jih premogli starši, je le-to včasih odpovedalo. Obvestilo, da je v Avstriji kakšna tekma odpovedana, nas je še doseglo, da so pa tekmo istega ranga organizirali v Italiji, pa ne. Ker nas o vsem niso mogli obvestiti, so šli na tekmo smučarji, ki so bili lažje dosegljivi in si tako na račun naših fantov in deklet nabirali dragocene FIS točke. Da je tekma bila, smo navadno zvedeli šele iz časopisov. Danes, ko je v vsakem žepu mobilni telefon, se to seveda ne more več zgoditi. Temu, da se je to dogajalo namerno, kot so bili nekateri prepričani, pa jaz kot večni skeptik nisem verjel, kajti če jaz nekoga pokličem, pa se ta ne odzove, še ne pomeni, da ga tudi nisem poklical. To se je sicer dogajalo pred tridesetimi leti, nepravilnosti, nesoglasja in rivalstvo med ekipami pa obstajajo tudi danes.

Nekoč nam je kombi iz Innsbrucka pripeljal sina na dvorišče z mavcem na nogi, kar ni bilo sicer nič nenavadnega, saj smo bili tega vajeni in še veseli, da ga ne bo treba obiskovati v kaki avstrijski bolnici, kot leto poprej, bolj nenavadno je bilo to, da je dobil po mesecu dni poziv za udeležbo tekem

Ekipa tekačev iz Črne na državnem prvenstvu v Ratečah leta 1983. Od leve proti desni: Marjan, Grega in Terezija Lačen, Branko Slivnik, Franc in Mojca Pumpas; čepijo: Ana Slivnik, Simona Srebot in Nataša Lačen

Nekdanji smučarji mladinske A reprezentance Jugoslavije, od leve proti desni stojijo: Čebulj, Jovan, Planinšek, Čuješ, Bergant, Grašič in Markič

na Islandiji. Torej na Smučarski zvezi ves ta čas niso vedeli, da je njihov smučar poškodovan? Ali ni trenerjeva dolžnost, da svoje nadrejene obvesti o stanju ekipe, ki mu je zaupana? Primeri, da je poškodovan športnik takoj pozabljen in osamljen pa tudi danes niso redki. Ko radi poškodbe ni bil na zadnji domači tekmi, mu reprezentančni trener tudi ni izročil tiskovine, na katero so morali tekmovalci po koncu sezone vpisati vse nastope in dosežene FIS točke ter vse skupaj do določenega roka dostaviti v Ljubljano. Po teh dosežkih so bili tudi nagrajeni. Rok je seveda zamudil in nagrado tudi. Red je red, so rekli na Smučarski zvezi, bo pa drugič bolj pazljiv. Res je bil, pa ne dovolj, da ne bi bil še ob kako nagrado. Neko leto je imel lepe uspehe in tovarna mu je namenila štiri pare smuč, s katerimi bi lahko prosto razpolagal. Toda njegova vreča, v kateri je bilo šest parov smuč, je po zaključni tekmi na poti od Kanina preko Trbiža do doma skrivnostno izginila. Namesto da bi lahko prvič v svoji smučarski karieri štiri pare smuč prodal ali komu podaril, kar je bolj podobno njegovemu značaju, je moral dva para celo dokupiti,

da ju je lahko vrnil tovarni v Francijo. Mogoče so pa tako vedeli, da kakšne posebne reakcije z naše strani ne bo, kdo ve? Zgoraj omenjenih zapletov pa bi bilo seveda manj, če bi bil očka iz pravega testa in bi se vključil sinovemu nasprotovanju v njegove zadeve bolj vmešaval. Morda bi moral povprašati lastnika kombija, s katerega so izginile smuči, ali je bilo vozilo za take primere zavarovano, ali pa vsaj tistega, ki je vozil, saj je odgovoren za potnike in tovor. Nič od tega nisem storil, saj veste kaj pomenijo konflikti med tekmovalci in trenerji pa klubi in smučarsko zvezo. To bi pomenilo le konec neke smučarske kariere, ki pa je bila po svoje lepa tudi za nas starše, ne le za sina, ki je smučarji še danes po svoje zvest. To zasvojenost mu je vcepil njegov dolgoletni klubski trener Jaka Walzl, katerega zelo spoštuje; kakor tudi Ivana Videmšeka, ki ga je učil prvih zavojev na snegu. Velika škoda za koroške smučarje pa je bila, da z njimi v A reprezentanco, kamor so ga vabili, ni odšel tudi Jaka Walzl.

Kot smučarski sodnik sem imel priliko opazovati in tudi videti marsikaj. Domači časomerilci so svojim tekmoval-

cem marsikdaj na ne regularen način poskušali pomagati do boljših rezultatov. Kakšen dober dosežek tujega tekmovalca so včasih razveljavili pod pretvezo, da ura ni delovala in je moral še enkrat na start. Na

razriti progi pa prejšnjega dosežka ni več ponovil. Tudi kak očka je svoji hčerki ustavil uro, še preden je prečkala cilj, in ji tako pomagal priti do kake lovorike. Nekateri tekmovalci so na tak način res prišli do boljših točk in s tem tudi do boljših startnih pozicij, toda v mednarodni areni so se taki smučarji hitro izgubili, saj tam ni bilo več domačih sodnikov s stoparicami v rokah, ki bi se bili pripravljene pogajati za dosežene čase.

Že prej sem omenil, da se je Mitja Kunc razvijal v odličnega smučarja in ker je bil toliko mlajši, so mu bile nevšečnosti njegovih predhodnikov v marsičem prizanesene. Kot nekoč Katjuša Pušnik pri dekletih je tudi Mitja obvladoval vse svoje nasprotnike na športnem polju, a pot do A reprezentance le ni bila lahka. Medtem ko njegova sosedka Tina Maze ni imela konkurence od cicibanskih vrst naprej in je kot meteor pristala med članicami najboljšie ekipe, bi se lahko smučarska pot Mitje končala tudi drugače, kot se na srečo smučarskega sveta je. Da je tako, se lahko v veliki meri zahvalimo njegovemu očetu, ki je večkrat dokazal, da morajo biti tudi starši, ne le športniki, iz pravega testa. Oče Mitje Kunca je bil namreč moj dolgoletni sodelavec in ker sva delila delovne prostore, mi je znanih kar nekaj dejstev okrog smučarije na Koroškem še potem, ko je moja dejavnost v tej smeri že pojenjala. Podobne težave kot Mitja je imel tudi Aleš Gorza, preden se je ustalil v reprezentanci, in tudi on bi težko uspel brez požrtvovalnosti svojega očeta Bojana.

Matej Čuješ – nekdanji smučar, danes serviser: tri leta v ZDA (Koznik, Lalive), nekaj let v slovenski reprezentanci (Suhadolc, Bračun, Drakšič, Vajdič) in zadnje tri sezone v hrvaški mladinski vrsti; tudi pomočnik trenerja

Takrat, ko je v SK Črna, kate-rega predsednik je bil Janko Kunc, prispela vest, da Mitja ne potuje na mladinsko svetovno prvenstvo v Kanado, sem bil priča zagrizenemu telefonskemu pogovoru, ki bi lahko trajal v nedogled, če ne bi govornik na drugi strani žice končno le popustil – v dobro slovenskega smučanja, kakor se je pozneje pokazalo. Medtem ko je vedno korektni Tone Vogrinec zagovarjal argumente in predloge stroke, mu je z isto mero vračal oče Mitje Kunca. Pred seboj na mizi je imel vse rezultate tiste sezone in do zadnje točke preračunane tudi medsebojne dvoboje tistih, ki so bili odločeni za potovanje v Kanado, in teh, ki naj bi ostali doma. Že slišana zgodba torej, le da tam sogovornik (ali oče) ni bil pravi! Po maratonskem pogovoru je Tona, kakor ga kličejo kolegi, predlagal, da naj klub v Črni zbere polovico potrebnih sredstev, ostalo pa krije Smučarska Zveza, ki pa je pripravljena vrniti vse, če se bo Mitja na tekmah dobro odrezal. Za Janka so bili to težki časi. Ker je bil oče smučarja in obenem predsednik kluba, je moral iz-

piti veliko pelina, saj so bili očitki, da se briga le za svojega sina, sila boleči. Sam sem Janka razumel, saj sem to izkusil na svoji koži. Tudi meni je bilo hudo, ko mi je kak gozdar očital, da ne skrbim za pluženje ceste na Ošvenovo po službeni dolžnosti, ampak zato, ker tam trenira moj sin. Danes lahko povem, da se je tedanji direktor gozdarskega obrata v Črni g. Milan Čurin, ki je znal prisluhniti in pomagati vsem ljudem v svojem okolju in ne le športnikom, dogovoril, da bo stroške pluženja in posipavanja ceste za tiste dneve, ko je mi ne bomo rabili za svoje prevoze, poravnala Železarna. To pa seveda nismo smeli obešati na veliki zvon, saj so bili tudi v tovarni ljudje, ki zimskih športov niso marali in so leteli nasprotni očitki tudi z njihove strani. Tako kot jaz nekoč, je tudi Janko te očitke vzdržal in le radi njegove vztrajnosti je Mitja lahko odpotoval v Kanado. Tam je bil od naših mladincev najboljši. Tistim, ki smo vanj verjeli, je s poznejšimi uspehi že davno vse povrnil, onim z drugačnim mnenjem pa dokazal, da so se

motili. Le kaj bi se zgodilo z našim vrhunskim smučarjem, če njegov oče takrat ne bi tako vztrajno branil njegove dosežene pozicije? Osebnost sem prepričan, da je bil to prelomni trenutek v karieri Mitje, kajti njegova športna pot je šla potem samo še navzgor. Ko sem pred leti spremljal svojega bivšega sodelavca na njegovi zadnji poti, mi je bilo ob spominu na preživete dni ob smučiščih zelo hudo. Med veličastno množico sem srečal mnogo znancev iz smučarskega športa, ki so s svojo prisotnostjo povedali, kaj pomeni družina Kunc v slovenskem smučanju. Zelo mi je žal, da Janko nekaj tiste energije, ki jo je porabil za smučarski šport, ni prihranil za reševanje svojih težav, ki pa v sodobnem poslovnem svetu niso neznane in se z njimi srečujejo mnogi. Je pa res, da včasih lažje pomagamo drugim kot sebi. Če je treba imeti za svojo zadnjo odločitev v življenju največ poguma, potem ga je Janko imel, kot vedno dotlej na svoji prekratki življenjski poti. Zadnja leta vlečejo smučar-

ski voz Slovenije le smučarji iz male koroške občine, kar nam, tukajšnjim prebivalcem sicer godi. To spoznanje pa je lahko manj spodbudno za ostale državljane ob dejstvu, da premore ta lepa gorska vasica Črna na Koroškem le eno vlečnico. Na tej edini vlečnici pa lahko brezplačno smučajo tukajšnji šoloobvezni otroci, za kar je zaslužno občinsko vodstvo in športnikom naklonjena oba dosedanja župana. Tako prejšnji Franc Stakne kot današnji Janez Švab. Res pa je, da v Črni ne manjka smučarskih zanesenjakov, ki se pri svojem delu nikoli ne zanašajo na druge. Če bi le odstotek uspešnosti, glede na tako infrastrukturo, dosegali tudi drugi smučarski centri v Sloveniji, se za našo prepoznavnost v svetu ne bi bilo treba več bati. Bojim pa se, da tega ne bomo nikoli dočakali, kajti drugje nimajo ljudi, kot so zgoraj naštetje družine in posamezniki iz Črne. Brez tega pa uspehov ni in tega dejstva tudi denar in vrhunsko urejena smučišča z vsem svojim bliščem ne morejo spremeniti!

Pust v Slovenj Gradcu

Stanko Hovnik

Tudi letos je bil na pustno nedeljo v Slovenj Gradcu pustni karneval. Organiziralo ga je Kulturno društvo Stari trg. V povorki so se zvrstili otroci iz vrtcev v skupinah cigank, dimnikarjev, snežakov, zaj-

čkov, zobnih mišk, zime, nepogrešljivih Indijank ter Rdečih kopic. Sledili so jim konjeniki, mušketirji Ludvika XIV, godba na pihala, ptujski kurenti, Tito s svojim spremstvom, nato pa vozovi iz zaselkov, ki so prika-

Tito z Jovanko in s spremstvom

Dvojezične table na Koroškem

zovali aktualne teme iz vsakdana. Povorko je komentiral in povezoval, kot že več let, vztrajni gospod Marjan Križaj. Na glavnem trgu v mestnem jedru Slovenj Gradca se je ob tej

priliki zbralo čez tri tisoč občanov karnevala. Kot vsako leto je tudi letos Kulturno društvo Stari trg izdalo šaljivi list *Kurent*.

Preko 300 pohodnikov na Črnem vrhu

Mirko Tovšak

Prvi postanek planincev je bil pri Medvedu

Tako so prihajali pohodniki na vrh

Na Črnem vrhu sta nas pričakala sonce in čudovit razgled

Sorodniki dr. Stanka Stoporka so bili skorajda vsi na vrhu

Skupina planincev na vrhu

Planinsko društvo Mislinja vsako leto organizira tradicionalni zimski pohod na najvišjo točko Pohorja – Črni vrh (1543 m nadmorske višine). Pohod pripravljajo mislinjski planinci v spomin na pokojnega rekreativnega delavca, nekoč zelo znanega domačega zdravnika dr. Stanka Stoporka.

Letošnjega pohoda se je udeležilo preko 300 planincev, pohodnikov iz vse Slovenije. Ta prireditev je dobila namreč svoje mesto tudi v vseslovenskem koledarju akcij Planinske zveze Slovenije, tako da se na ta pohod podajo tudi številni planinci iz sosednjih in daljnih planinskih društev.

Večina se jih je na najvišji vrh Pohorja podala v organizirani skupini iz Šentlenarta preko Sedovnika, nekaj je bilo takšnih, ki so na vrh prišli iz Šentilja preko Karbuna, veliko pa je bilo tudi pohodnikov, ki so se od Grmovškovega doma proti Črnemu vrhu odpravili po utrjeni tekaški progi. Poleg domačih planincev smo na poti srečevali tudi planince iz sosednjih društev. Še največjo skupino so predstavljali planinci iz PD Radlje ob Dravi, ki so nato pot nadaljevali do Pesnika na Pohorju, srečevali pa smo tudi planince iz Velenja, Maribora, Zreč, Rogaške Slatine in drugod.

Ob kovinski skulpturi, stvaritvi Lojzeta Pogorevca, je bil ob prihodu glavnine planincev tudi krajši kulturni spored, v katerem so sodelovali pevci Miklavževe družine. O pomenu tega pohoda je spregovoril predsednik planinskega društva Mislinja, ker pa je bil pohod na dan kulturnega praznika, je spregovoril tudi predsednik kulturnega društva Peter Tovšak.

Na poti nas je vseskozi spremljalo lepo vreme, še lepši pa so bili razgledi s Črnega vrha proti daljnim vrhovom.

Hvala Planinskemu društvu Mislinja

Dora Stoporko

Ob letošnjem, že sedmem memorialnem pohodu na Črni vrh se je na dan slovenskega kulturnega praznika na najvišjem vrhu Pohorja zbralo preko 300 pohodnikov. Med njimi so bili že drugič tudi naši nečaki

in nečakinje iz Poljčan. Ob tej priložnosti bi se za pozornost rada zahvalila Planinskemu društvu Mislinja, ki je pohodu navdahnilo vsebino v spomin na mojega moža. Res je ljubil planine in bil pobud-

nik ustanovitve mislinjskega Planinskega društva. Dokler bom zmogla, bom na Črnem vrhu vselej solznih oči, a ponosna prisluhnila besedam gospoda Mirka Tovšaka, ki vselej osvetli lik tega zanesenjaka in

planinca z dušo in srcem. Tudi zato se ne le njegovim otrokom, ampak tudi vnukom in meni ob kovinski skulpturi na Črnem vrhu svetijo oči s posebnim leskom.

Jara kača nestrpnosti

Stanko Hovnik

V Koroškem pokrajinskem muzeju Slovenj Gradec je bila 3. marca 2006 otvoritev razstave »Jara kača nestrpnosti«. Oblika nestrpnosti v Sloveniji. O razstavi sta spregovorila direktor Koroškega pokrajinskega muzeja Marko Košan in Matjaž Hanžek, varuh človekovih pravic RS, kateri je razstavo tudi otvoril: »Razstava zajema obdobje od osamosvojitve do danes in pokaže, kako so se gostila sovražna dejanja in kakšen učinek so imela na skupine, proti katerim so bila

uperjena. Sovražni govor je postal način običajnega izražanja mnenj in velikokrat razumljen kot pogumno dejanje. Reflektira se v motu brez dlake na jeziku ali v naslovih časopisnih kolumn brez cenzure ali bodice. Sovražnemu govoru sledijo sovražni fizični napadi na imetje in na ljudi: z orožjem, kamenjem ali pestmi. Afričan, homoseksualci, družine iz bivše Jugoslavije in Romi se zavedajo, da je napad na pripadnike ene od teh skupin tudi grožnja vsem ostalim. Da so

sovražni napadi pri nas legitimni, da večina ostane brez sodnega epiloga. Tudi zato, ker institucije razumejo sovražna dejanja kot del osebne svobode človeka, do katere imamo vsi enako pravico. Institucionalizirano sovraštvo pa hkrati pomeni, da država ne nudi več zaščite in varnosti ljudem, ki živijo na njenem teritoriju. Razstava s časovnim trakom prikaže kronologijo dogajanja od osamosvojitve dalje. Razstavni material je razvrščen v šest sklopov: sovražni govor,

fizični napadi, institucionalno nasilje, izgoni, referendum in primitivizmi. Vsakemu sklopu je priložen prazen papir, kamor lahko obiskovalke in obiskovalci zapisujejo svoje misli.«

Izšla je tudi knjiga *Mi in oni. Nestrpnost na Slovenskem*. Uredila jo je Vesna Leskovšek. V njej je predgovor zapisal Matjaž Hanžek. Naslovnica je sporočilo varuha človekovih pravic za leto 2004: »Odnos med človekovimi pravicami in strpnostjo v demokratični družbi je vzajemni: zavze-manje za človekove pravice je ključni element strpnega vedenja in seveda velja tudi nasprotno – brez udejanjanja strpnosti ne moremo doseči spoštovanja človekovih pravic.« To sporočilo je opredeljevalo poudarek dela varuha tudi v letu 2005: »(Samo) spraševanje slovenske družbe o tem, koliko je strpna, koliko je sposobna živeti z drugač-nostjo.

O razstavi sta spregovorila Matjaž Hanžek, varuh človekovih pravic (levo), in Marko Košan, direktor Koroškega pokrajinskega muzeja (desno)

Del razstave

Navzoči ob otvoritvi razstave »Jara kača nestrpnosti«

Zlata poroka Bože in Florija Kotnik

Rok Gorenšek in Beno Kotnik

Pri Ošvenu pod Uršljo goro sta imela v soboto, 7. januarja 2006, v krogu svojih sorodnikov in prijateljev zlato poroko, petdeset let skupnega srečnega zakonskega življenja, Florijan Kotnik in Boža Kotnik, roj. Hauptman iz Podkraja.

Obred zlate poroke je opravil župan občine Ravne na Koroškem Maksimilijan Večko. V svojem lepem, dolgem govoru je podrobno opisal skupno življenje obeh zlatoporočencev, poudaril je pomen družine in odnosov v družinski skupnosti ter okrcal pomanjkljivost Zakona o zakonski zvezi, ki ne ureja odnosov med partnerji, ki v skupnem življenju dosežejo visoko starost. Ob koncu se je slavljencema zahvalil za vse, kar sta dobrega storila za svojo družino in za širšo skupnost. Florijan Kotnik je pravi sin Bena in Flore Kotnik, p. d. Lubas, rojen leta 1927. Že od rojstva je gluhonem. Starša sta si zelo prizadevala za njegovo ozdravitev. Povsod, kjerkoli je bilo takrat možno zdravljenje, sta iskala pomoč: v Zagrebu, Gradcu, na Dunaju. Žal brez uspeha. Flori je bil kljub svoji prirojeni boleznii zelo nadarjen. Ko je bil star 6 let, so ga poslali v šolo za gluhone v Ljubljano. Šolanje je prekinila nemško-italijanska okupacija. Za dokončanje šolanja v Gradcu pa ni imel pogojev. Izhajal je iz družine, ki so jo Nemci določili za izselitev. Ko so se na Koroškem pojavili partizani, je Flori po svojih močeh sodeloval z njimi. Po izdajstvu je moral skupaj z vso družino pobegniti v partizane.

V partizanih so ga določili za Tehniko Netopir. Med savinjsko ofenzivo so ga zajeli Nemci, a mu je njegova iznajdljivost omogočila pobeg, sicer bi bil ustreljen skupaj s tovariši.

Je velik ljubitelj slikanja in že v šoli je bil zelo nadarjen za risanje in tehnično pisavo. Po

doma in po svetu. Rad se šali in je vedno dobre volje. To ga spodbuja, da je kljub starosti zelo vitalen in gibčen.

Je pa tudi velik ljubitelj športa, predvsem smučanja in planinarjenja. Poleg svojega doma je zgradil dve skakalnici, na katerih so skakali tudi raven-

Zlatoporočenca Boža in Florijan Kotnik

končani vojni je takoj nadaljeval s šolanjem in uspešno končal šolo za risanje. Leta 1974 se je zaposlil v Železarni na Ravnah kot tehnični risar. Sodeluje s slikarsko kolonijo Koroške. Imel je že veliko skupnih in samostojnih razstav. Moderne komunikacije mu sedaj omogočajo, da je seznanjen z vsemi dogodki

ski člani Fužinarja in drugi. Ima več odličij s tekmovanjem doma in v tujini. Njegov največji uspeh je četrto mesto na olimpiadi gluhonemih v Oslu na Norveškem.

Od Lubasovega posestva je dedoval nekaj zemlje in gozda. Zgradil si je prijeten dom ter gospodarsko poslopje za drobnico. Vse je napravil z lastnim

delom in znanjem. Sam je izdelal načrt za hišo in naredil izkop za temelje. Okrog hiše je naravnal vse jame in globače. Zasadil je sadovnjak, okolico pa okrasil s cvetjem in okrasnim grmovjem.

Florijevega žena, Boža Kotnik, roj. Hauptman leta 1928 v Vitanju, je tudi gluhonema od rojstva. Osnovno šolo je do italijanske okupacije obiskovala v Ljubljani, nato pa nadaljevala šolanje v Gradcu. Po končani šoli se je izučila za šiviljo. Zaposlila se je v tovarni Toper v Celju in tam delala vse do poroke s Florijem leta 1955. Boži in Floriju se je rodila hčerka Metka, ki jima je bila v veliko veselje in vzpodbudo v življenju. Boža je gospodinja, pomagala graditi hišo in skrbela je za družino. Imela je velik vrt in njive, ukvarjala pa se je tudi z živino. Vse skupaj ji je zaradi njene pridnosti vedno uspevalo. Boža je poleg svojega dela veliko pomagala tudi pri Lubasovih na polju in pri drobnih opravilih, poleg tega pa je še šivala.

Boža je skrbna gospodinja in dobra mati. Rada sprejme obiske, prijatelje in znance, se z njimi pogovarja, dobro postreže in vsakemu rada priskoči na pomoč.

Spoštovana Lubasova Flori in Boža! Sprejmita ob svojem lepem, velikem življenjskem prazniku, petdesetletnici skupnega življenja, tudi moje prisrčne in iskrene čestitke in želje, da bi svoje življenje do konca preživela zdrava in srečna v medsebojni ljubezni, tako kot sta ga do sedaj.

April

Viktor Levovnik

Mesec se prične s 1., vendar ta dan ni kot prvi dan v drugih mesecih, tudi praznik ni. Po domače pravimo prvemu aprilu dan vseh norcev. Ta dan lahko lažemo, pa nihče naj ne bi zameril. Že kar običaj je, da neresnične vesti poročajo tudi

radijske in TV postaje ter drugi mediji. Ljudski izrek pa pravi, da 1. april ni za nobeno rabo. Legenda tudi pravi, da se je ta dan rodil Juda Iškarijot, zato je ta dan nesrečen.

K nam so prvoaprilske šale prišle že v 16. stoletju. Današnje

šale so vsebinsko vezane na čas, ki ga živimo, v nekaterih pa najdemo še pridihi preteklosti.

Pa še nekaj prvoaprilskih izrekov:

Če je kdo na polju, ga kar sedemkrat domov spodi.

S snegom ne štedi; če je drevje v cvetju, ga njegov sneg pomori. Če se nekdo 1. aprila omoži, njegov zakon ne drži. Vinski brat, ki bi se rad odvadil pijančevanja, naj glavo namoči v domač lesnikov kis.

Vera in Andrej Šnabl

Aleš Tacer

Jesen življenja je lahko tudi zelo lepa ...

V mesecu februarju mineva šest let, kar smo bralcem Viharnika predstavili zakonca iz Vasi pri Radljah, Andreja in Vero Šnabl. Takrat se je Andrej bližal okroglemu jubileju, danes jih šteje že petinosemdeset. Žena Vera ga dohiteva s triletnim zaostankom, a kot sama pravi, se preveč niti ne trudi, da bi ga dohitela.

Je pa res, da se v šestih letih marsikaj spremeni, ugotavljata oba. Bolezen se pritihotapi v hišo; počasi, a vztrajno odganja zdravje. Pred leti je bila bolj betežna gospa Vera, ki pa si je po kapi delno opomogla. Hvala bogu, da je tako, da lahko danes pomaga in streže možu. Vesela sta vsakega obiska. Andrej, ki večino časa pre-

živi v bolniški postelji, se kar razživi, misli mu zaplavajo v »njegove« čase, v leta, ko je kot nemški vojak prehodil Avstrijo, Nemčijo, Francijo, se boril na ruski fronti, daleč ob finski meji, bil ranjen in kot tak poslan v avstrijski Gradec na okrevanje. Rad pove, kako je od tam pobegnil čez mejo in se priključil Lackovemu odredu partizanske vojske. In ob tem s pogledom poboža ženo Vero, ki mu od leta 1948 zvesto stoji ob strani. Tudi v težkih povojnih časih, ko je bil, vse do leta 1980, zaposlen pri Gozdnem gospodarstvu v Radljah.

Ko sem ju na predzadnji dan lanskega leta obiskal, da jima, kot se spodobi, voščim ob novem letu, sem bil deležen dobrot gospe Vere. Še vedno slovi kot najboljša kuharica daleč naokrog, saj dolga leta ni bilo

ohceti, sedmine ali kakšnega drugega večjega dogodka, kjer ne bi bila kraljica kuhinje.

Dnevi pa kar bežijo. Komaj smo se razšli, pa je mimo že skorajda dva meseca. Gospa

Vera, gospod Andrej! Želim, da vama bi vsaj za silo služilo zdravje in da bi še naprej uživala medsebojno ljubezen in spoštovanje v vajinem toplem, malem domu.

Kulturni praznik v Pamečah

Stanko Hovnik

Pameški osnovnošolci in varovanci vrtca so 8. februarja v telovadnici osnovne šole pripravili prijazno proslavo ob letošnjem kulturnem prazniku. Medse so povabili tudi Mini teater iz Ljubljane z Robertom Waltlom, domačinom in nekdanjim sokrajanom.

Učenci OŠ in VVZ Pameče

Borza znanja

e-mail: slovenjgradec@borzaznanja.mss.edus.si

BORZ ZNANJA

SLOVENJ GRADEC
tel. 02 88 38 30

Člani Borze znanja Slovenj Gradec ponujajo znanja:

- španščine,
- angleščine in nemščine,
- izdelovanja nakita,
- igranja na kitaro,
- glasbene teorije,
- kaligrafije,
- klekljanja,
- šivanja in krojenja,
- slovenščine,
- lektoriranja,

- računovodstva,
- fizike in kemije,
- matematike,
- osnov računalništva in
- znanja ekonomije.

Iščemo pa člane z znanji:

- necanja čipk in
- trženja ter
- člane, ki znajo peti in poznajo note.

Vabimo vas, da tudi vi ponudite ali poiščete različna znanja s pomočjo Borze znanja Slovenj Gradec. Obiščete nas lahko v prostorih MOCIS-a na Partizanski poti 16 v Slovenj Gradcu, pokličete po telefonu 02/ 88 46 402 ali pa se včlanite preko spleta: www.borzaznanja.si. Z veseljem vam bomo pomagali.

Tretja knjiga Urbana Klančnika

Stanko Hovnik

Droplja Krt je popolna kombinacija humora in zdravega kritičnega pogleda na svet.

NORČEVAL SEM SE IZ VSEGA, ŠE POSEBEJ IZ SAMEGA SEBE.

Kako čudovito bitje je pravzaprav človek in kaj vse je zmožen ustvariti. Po drugi strani pa, kaj vse je sposoben uničiti in na kakšen način.

Pisatelj je predstavil svojo tretjo knjigo

V Mladinski knjigi Slovenj Gradec je bila 23. februarja 2006 predstavljena tretja knjiga Urbana Klančnika *Droplja Krt*, tokrat pri lastni založbi Spirea, d. o. o., Slovenj Gradec. Založba Spirea je nastala na pobudo pisatelja Urbana Klančnika, ki je avtor treh knjig: fantazijskega romana *Kalius*, zbirke štirih pretres-

ljivih zgodb pod naslovom *Geneza* in komično-satirične mladinske knjige *Droplja Krt*. Izdal je tudi interno knjigo *Pet kristalov*, ki je brezplačno dostopna na njihovi spletni strani, prav tako tudi nekaj kratkih zgodbic za otroke, ki so dostopne na spletni strani založbe.

Urban Klančnik se je rodil 14. 8. 1978 v Slovenj Gradcu. Zaključil je študij na filozofski fakulteti v Ljubljani, smer knjižničarstvo. Njegova prva strast so bili bobni, ki jih še do danes ni zapustil. Sodeloval je in še sodeluje v različnih glasbenih projektih. Leta 1999 je začel pisati svoj prvi roman z naslovom *Kalius*. Leta 2002 je s tremi umetniki (pesnik Rok Kamnik, akademski glasbenik Tomaž Kolar in slikarka Darja Lekić) sodeloval v umetniškem društvu Tokada.

V tretji knjigi nas je pisatelj presenetil s popolnoma drugo zvrstjo kot prej. Tokrat se je lotil mladinske literature, vendar njegovo pisanje kot zmeraj preseže takšno ali drugačno predalčkanje, saj je knjiga enostavna in brez starostne ali žanrske omejitve. Ob njej bo užival tako desetnik kot devetdesetletnik.

Droplja Krt je zbirka humoriističnih zgodb o vitezu Droplji Krtu, ki se vedno znova zapleta v komične situacije. Je precej neumen, vendar pa dobrega srca in strašansko močan. Zgodba se dogaja okoli dva tisoč let pred našim štetjem, ko se Droplja odloči, da si bo kupil konja, ki bo zrhal in ne hrzal. S tem konjem, s katerim se tudi pogovarja, postaneta ujetnika ljudožercev, znajdetata se v športnem dvoboju z marsovci, med tatovi in vampirji ter strašnimi

morskimi pirati. Zgodba je satirična, saj pisatelj s humorjem obračunava tako s politiko kot z modernim načinom življenja. Kot pravi pisatelj sam: »Norčeval sem se iz vsega, še posebej iz samega sebe.«

Urban Klančnik je izjemno ustvarjalen pisatelj in trenutno dela na svoji četrti in peti knjigi prav tako fantazijskih zgodb. Poleg tega vodi različne literarne delavnice po šolah in knjižnicah po vsej Sloveniji. V letu 2006 ima založba Spirea namen izdati antologijo fantazijskih in znanstveno-fantastičnih zgodb slovenskih avtorjev (natečaj je na uradni strani založbe) in izdati še četrto knjigo Urbana Klančnika, prav tako fantazijsko zgodbo, ki bo predvidoma izšla konec letošnjega leta.

Urbanovo razmišljanje so obiskovalci sprejemali z zanimanjem

Jezikovne drobtinice: tokrat literarno teoretske

Marta Krejan, prof.

Učiteljica slovenščine v srednji šoli je nekoč pripovedovala o urah, pri katerih obravnavajo Prešerna. Večina učencev (in še mnogi) je vedel a in hotela vedeti o pesniku le to, da je pregloboko in prepogosto gledal v kozarec.

Pa jim je učiteljica mirne vesti odgovorila: »Če vam manjka zgolj liter vina, da boste sposobni napisati take pesmi, kakršne je pisal Prešeren, vam ga kupim cel zaboj!« Seveda ni bilo niti kančka bojazni, da bi morala izpolniti

svojo obljubo, ko so se namreč poglobili v nekaj Prešernovih pesmi in jih analizirali, učencem niti na misel ni prišlo, da bi poskušali kaj takega napisati sami. Seveda imamo izjemne pesnika in pisatelje v vseh

obdobjih, gotovo nekateri še vedno pesnijo v stalnih pesniških oblikah, vendar pa najbrž nisem edina, ki me moti takšno označevanje Prešerna. Pa smo spet pri čevljih in Kopitarju ...

Kako to, da je tako zapleteno in kaj sploh pomeni pisanje v stalnih pesniških oblikah, pojasnjuje literarna teorija. Ker se mi stvari lotevamo po drobtincah in ker bi bilo itak preobsežno nanizati vse podatke, naj opozorim, da je to, o čemer govorimo tokrat, le tisto bistveno oz. tipično za neko pesniško obliko; na primer za sonet.

Sonet izvira iz Italije in je izpovedna (lirska) pesem, sestavljena iz štirih kitic. Prvi dve sta iz štirih verzov oz. vrstic (kvartini), drugi dve pa iz treh (tercini). Navadno prvi dve kitici vsebujeta neko podobo ali razlago vprašanja, drugi dve pa nekakšen miselni povzetek ali odgovor. V kvartinah se predpisana rima imenuje oklepajoča (to pomeni, ga se rimata prvi in četrti verz ter drugi in tretji), v tercinah pa je večinoma, a ne

vedno, prestopna (rimata se prvi in tretji verz). Pomembno pa je še število zlogov v posameznem verzu in kako so besede naglašene; gre za določeno ritmično menjavanje naglašanih in nenaglašanih zlogov. Včasih, ko beremo kako pesem, moramo kakšno besedo izgovoriti nepravilno naglašeno, k čemur nas sili že sam zapis, kdaj pa kdaj pa to naredimo nehote, saj nam tako bolje zveni. Tako je zaradi ritma pesmi, ki je pri večini stalnih pesniških oblik ena izmed bistvenih značilnosti. Pri sonetu je verz sestavljen iz enajstih zlogov, začne se z nenaglašenim, ki mu sledi naglašen zlog, zopet nenaglašen in tako do konca. Zloge po dva ali tri združujemo v večje enote, in sicer v stopice (osnovne metrične enote). Stopice imajo tudi imena in tej, ki jo najdemo v sonetu, pravimo jamb (je iz

nenaglašene in naglašene zloga). Verz imenujemo laški enajsterec – je iz petih jambov in enega nenaglašene zloga na koncu.

Napisati sonet torej še zdaleč ni preprosto, da o Sonetnem vencu, sestavljenem iz petnajstih sonetov, ki se zapleteno povezujejo, sploh ne govorim.

Za lažjo predstavo pa še eden od znanih Prešernovih zabavljivih sonetov.

Apel podobo na ogled
postavi,
ker bolj resnico ljubi kakor
hvalo,
zad skrit vsevprek poslušaj,
kaj zijalo
neumno, kaj umetni od nje
pravi.

Pred njo s kopiti čevljarček
se ustavi,
ker ogleduje smolec
obuvalo,
jermenov meni, da ima
premalo;
kar on očita, koj Apel
popravi.

Ko pride drugi dan spet
mož kopitni,
namest, da bi šel delj po
svoji poti,
ker čevlji so pogodi, meč
se loti;

zavrne ga obraznik
imenitni,
in tebe z njim, kdor napčen
si očitar,
rekoč: »Le čevlje sodi naj
Kopitar!«

Razstava akademskega slikarja Štefana Planinca

Stanko Hovnik

V Koroški galeriji likovnih umetnosti Slovenj Gradec je bila 8. februarja 2006 otvoritev razstave Štefana Planinca »Prasvetovi«, predstavljena pa je bila tudi zasnova stalne zbirke del.

Dogodek je bil posvečen slovenskemu kulturnemu prazniku in so ga obogatili še z odlomkom predstave Mini teatra iz Ljubljane. Izvajali so delo Aleksandra Sergejeviča

Puškina Mozart in Salieri. Umetnik se je rodil leta 1925 v naši prestolnici. Šolal se je na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Leta 1954 je diplomiral pri G. A. Kosu in šolanje nadaljeval na specialki pri prof. Mariju Preglju. Leta 1961 je prejel štipendijo za študijsko izpopolnjevanje v Parizu, kjer je skupaj s kolegom Marijanom Dovjakom obiskoval Lothovo šolo.

Uspešno je razstavljal doma in v tujini. Za svoje ustvarjalno delo je prejel številna priznanja in nagrade.

O umetniku sta spregovorila Milena Zlatar, direktorica galerije, in Matjaž Zanoškar, župan Mestne občine Slovenj Gradec, ki je umetniku podaril srebrnik, kakršne so v trinajstem stoletju kovali kovniki v Slovenj Gradcu.

Štefan Planinc je leta 2005

podaril Koroški galeriji likovnih umetnosti 135 slik, del na papirju in 40 ilustracij. Letos je predstavljena umetnikova donacija in postavljena stalna zbirka v Koroški galeriji likovnih umetnosti v Slovenj Gradcu.

Razstava bo odprta do 31. marca 2006, stalna postavitev pa bo v nadaljevanju ciklično predstavljala izbore iz umetnikovega opusa.

Navzoči ob otvoritvi razstave Štefana Planinca

Matjaž Zanoškar podarja Štefanu Planincu srebrnik iz slovenjgraške kovnice iz 13. stoletja.

Bernekerjeve nagrade in plakete

Stanko Hovnik

V Kulturnem domu Slovenj Gradec je bila 4. februarja 2006 proslava v počastitev slovenskega kulturnega praznika, ki je obenem idealna priložnost za podelitev Bernekerjeve nagrade in plaket za leto 2006.

Marko Košan, slavnostni govornik na podelitvi Bernekerjevih plaket in nagrad

Komisija za podelitev priznanj je nagrado tokrat namenila Kulturnemu društvu Šmartno, ki praznuje 60-letnico delovanja. Korenine društva segajo še dlje v preteklost, v leto 1900, ko so ob podpori Jožeta Kaca v Šmartnem ustanovili bralno društvo, organist Gregor Krpač pa je zbral pevce. Med obema vojnoma so dobili

gledališko skupino in moški pevski zbor. Po drugi svetovni vojni so s prihodom ravnatelja Edvarda Rossnerja ustanovili izobraževalno prosvetno društvo. Ravnatelj je bil pisec in režiser, tako da je razcvet doživelo gledališče, ki je letno naštudiral kar pet iger. V tem času so v Šmartnem pod taktirko Ivana Krpača peli trije zbori. Kulturni utrip je v šestdesetih letih nekoliko zamrl, vendar je za ponovno ožvitev gledališča poskrbela Marija Gostenčnik, ki se je s spletom kmečkega humorja predstavila na televizijskih zaslonih. V Šmartnem danes delujejo še folklorna skupina Rej in tamburaški orkester Forum, štirje pevski zbori in otroška folklorna skupina, ki je na tekmovanjih dobila šest zlatih plaket. Prizadevne člane društva sta večkrat nagradili občina in država, letos pa je bila Kulturnemu društvu Šmartno podeljena Bernekerjeva nagrada, najvišje priznanje Mestne občine Slovenj Gradec za do-

sežke v kulturi.

Bernekerjeve plakete so dobili: Viktor Hovnik za izjemno dejavnost in dolgoletno članstvo v Moškem pevskem zboru Franca Ksaverja Meška, Ivan Kamnik, zelo delaven predsednik Kultuega društva Pameče-Troblje, ter pevski zbor Carinthia cantant (v prevodu

pomeni Koroška poje), ljubljene občinstva in strokovnih ocenjevalcev.

V kulturnem programu je nastopil gledališki igralec Igor Štamulak in prebral Zdravljico. Govor o kulturnem prazniku je imel Marko Košan, dobitnik Bernekerjeve nagrade za leto 2005.

Nagrajenci z županom; z leve: Darjan Pušnik za Carintio cantat, Viktor Hovnik, župan Matjaž Zanoškar, Marija Gostenčnik in Ivan Kamnik

Navzoči ob podelitvi Bernekerjeve nagrade in plaket

Razstava Kulturnega društva koroških likovnikov

Stanko Hovnik

V Slovenj Gradcu v restavraciji Pagat je bila 23. februarja 2006 razstava Kulturnega društva koroških likovnikov.

Razstavo, avtorje in njihovo izražanje je predstavil Zoran Rožič, ki je med drugim dejal: »Ljubiteljstvo je tista sila, za-

gon, da se združujejo ljudje podobnih interesov, čeprav različnih poklicev in tudi ne enakih izobrazb.

Močan vtis posamezniku daje predvsem raznolikost okolja. Najpogosteje nas impresionira narava, kjer navadno gre

za romantične izseke, pa tudi trenutni vtisi dopolnjujejo to slikanje. Druga zastopanost je naša kulturna dediščina, vezana predvsem na etnološko izročilo; tu najdemo zelo zanimive rešitve vedenja kot tudi uporabo tehnik. Na naših risbah, pastelih, akvarelih in oljih so upodobljena tihožitja, predvsem pa krajina,

zlita z etnografskimi umetninami, objekti, kot so samostojne kmetije, kašče, skednji in znamenja, ki raztresena po slovenski krajini še kljubujejo zobu časa. Mlajši člani so vnesli v društvo nov val in način slikanja, ki se spogleduje z modernimi oblikami upodabljanja, kakor tudi abstrakcijo in druge oblike. Med svojimi

člani imamo tudi nekaj kiparjev in rezbarjev, ki še dodatno dopolnjujejo naše ustvarjanje in podobo. Kulturno društvo koroških likovnikov Slovenj Gradec je bilo ustanovljeno leta 1977, da bi združilo amaterske likovne ustvarjalce in jim omogočilo strokovno, permanentno izpopolnjevanje ter nadaljnjo

ustvarjalnost v upodabljanju umetnosti. Društvo vodi gospa Helena Kotar.

Za dobro razpoloženje so poskrbeli harmonikarji Šempe-trski šopek in Mešani pevski zbor Urška z Raven na Koroškem. Razstava bo na ogled do 24. marca 2006.

Razstava Kulturnega društva koroških likovnikov

Na otvoritvi razstave

Smeh in jok v enem košu

Stanko Hovnik

V Knjižnici Ksaverja Meška Slovenj Gradec je 9. februarja 2006 Heda Praprotnik, poznana novinarka Koroškega radia Slovenj Gradec, predstavila svojo knjigo, zbirko zgodb z naslovom *Smeh in jok v enem košu*, ki je izšla pri Založbi Cerdonis Slovenj Gradec.

O knjigi sta spregovorila mag. Andrej Golob, direktor Založbe Cerdonis, in urednik Blaž Prapotnik, glasbeni intermez-zo s kitaro pa je prispeval Jani Legner. Pogovor z avtorico je vodil Andrej Makuc.

Heda Praprotnik se je rodila 25. avgusta 1943 v Slovenj Gradcu kot peta hči mami Frančiški ter očetu Aleksandru, sedlarju in tapetniku, v obrtniški družini Štelcer.

Smisel pisanja je pokazala že v osnovni šoli. Na ravenski gimnaziji jo je spodbujal in pilil njena besedila profesor Janez Mrdavič.

Leta 1964 se je zaposlila v Komfortu (zdaj Prevent). Smi-

sel za pisano besedo je združila s poklicnim delom in se leta 1970 zaposlila na Koroškem radiu Slovenj Gradec, kjer je kot novinarka delala do upokojitve; v letih od 1977 do 1987 je bila odgovorna urednica. Besedila je objavljala tudi v tabloidu *Kaj*, v časopisih *Pavliha* in *Naš čas* ter *Kurent*, kjer je bila odgovorna urednica. Knjiga *Smeh in jok v enem košu* je njen prvenec.

V spremni besedi je Andrej Makuc zapisal: »Pričujoče delo je svojevrsten zapis o Mestu, ki ga je v teh vzpostavljenih slikovitih podobah nepreklicno konec, zakaj zadnjega pol stoletja je Slovenj Gradec bistveno zaznamovalo. Je svojstvena družinska in mestna spominska knjiga, saj se v delu zgodi mimohod znanih in v nekem času posebej prepoznavnih Slovenjgradčanov (dr. Stane Strnad, Jurij Bocak, Zdenka Stani, Franjo Mavrič, Taja, gospa Zemljič) ali mest-

nih posebnežev in originalov – Žlajfar in Klobučnik.«

Med drugimi je urednik Blaž Prapotnik zapisal: »Te zgodbe so še posebej neprecenljive za vse, ki so in smo tako ali drugače intimno povezani z njimi. V knjigi zapisana pričevanja so

trajnejša, ker so odvezta pozabi, opremljena z dokumentnimi fotografijami pa prepričljivo zavzemajo mesto v svoji zgodovinski umeščenosti ter bralcem vzbujajo in hkrati tešijo radovednost – namesto pravljic – z resničnostjo.«

Heda Praprotnik in Andrej Makuc ob predstavitvi knjige *Smeh in jok v enem košu*

Jožef Trost

☆1925

†2005

Prazen dom je in dvorišče, naše oko zaman te išče.

Ni več tvojega smehljaja, utihnil je tvoj glas.

Bolečina in samota sta pri nas.

Bolečino se da skriti, solze zatajiti; le tebe, dragi ded, nihče ne more nadomestiti.

*Tvoja ljubezen vse nas je grela,
a žal usoda kruta te nam je vzela.
Srce tvoje več ne bije, bolečine več ne trpiš,
nam pa žalost srce trga, solza lije iz oči.
Dom je prazen in otožen, ker te več med nami ni.*

Lepo jesensko jutro so prekrili temni oblaki, oblaki žalosti, praznine in potrnosti. Utrla se nam je solza po obrazu, bila je solza, ki je naznanila tvoj odhod.

Za vedno je odšel od nas naš dragi mož, oče, tast, dedi, pradedi in brat Jožef Trost, po domače Bučnikove deda iz Šentjanža nad Dravčami 30, Vuzenica.

Jožef Trost se je rodil 21. februarja 1925 v kmečki družini pri Bučniku na Šentjanžu nad Dravčami kot drugi od sedmih otrok mami Matildi in očetu Ivanu. Že kot trinajstletni deček je izgubil mater, kar je za osemčlansko družino hud udarec, zato je Jože leta 1943 šel služiti na kmetijo Levovnik in s tem omilil družini boj za preživetje. Poleg tega so njegova najlepša fantovska leta zaznamovali težki časi druge svetovne vojne. Kot mlad fant je doživel tragedijo v Levovnikovi domačiji in skupaj z očetom okusil grozote nemškega taborišča Šterntal, kamor so Bučnikove zaprli, zato ker so bili zavedni Slovenci in so sodelovali s partizani. Po vojni se je Jože zaposlil na Gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec, nekaj časa pa je delal tudi v trgovini pri Kričju. Vendar se je že leta 1949 odločil, da bo, čeprav v slabem stanju, prevzel domačo kmetijo in ostal zvest kmečkemu poklicu.

Svojo življenjsko družico Marijo je Jože našel kar pri sosedu. Poleg ljubezni se je zavedal, da mu bo s podobnimi izkušnjami, kot jih je imel sam, najlažje pomagala pri uresničevanju načrtov. Ni se zmotil, ostala mu je zvesta spremljevalka celih 52 let.

Rodili so se štirje otroci: Marija, Jože, Fanika in Ivan. Vse sta vzgojila v delovne in poštene ljudi, z veliko veselja do kmečkega dela in poklica. Ko so odrasli, so si ustvarili družine in odšli od doma. Doma je ostal le sin Ivan, ki s svojo družino pomaga pri delu na domači kmetiji.

Leta 1976 so pri Bučniku začeli graditi novo hišo in ko je bila ta končana, so zgradili še nov hlev in garaže. Ob vsakodnevem delu, zakonski sreči in ljubezni so Jožetova leta še hitreje minevala. Postal je dedek devetih vnukov in pradedek enajstih pravnukov. Ko je ostarel, je svoj čas zapolnil z gojenjem čebel, z udeležbo na upokojenskih izletih in srečanjih ter pripovedovanjem svojih dogodivščin vnukom in pravnukom.

Leta 2003 je Jože z ženo Marijo ponovno potrdil svoj »da« na zlati poroki. Po dolgoletnem veselju do kmečkih del je njegovo srce jeseni leta 2004 nekoliko opešalo, zadnjih par let pa ga je pestila tudi sladkorna bolezen, vendar je imel kljub temu še veliko načrtov za prihodnost. Tako je februarja 2005 v krogu svojih najdražjih slavil svoj 80. rojstni dan. Dnevi so minevali, Jožetovo srce pa je bilo kljub šibkosti še

vedno polno življenjskega optimizma, ki je bil tisti magnet, ki je privlačil ljudi v njegovo bližino, on pa je bil vseh vesel in z njimi delil dobro voljo in gostoljubnost.

Res bi pokojni Jože v kratkem dopolnil 81 let, pa na to slovo še zdaleč nismo bili pripravljeni. Vsi, ki smo ga poznali, nismo resno jemali njegovih let, saj jih navzven preprosto ni kazal, zato je bilo tako nenadno slovo, 17. novembra 2005, toliko večje presenečenje.

Od Bučnikovega dedija smo se poslovili 19. novembra 2005 na pokopališču sv. Primoža na Pohorju.

Hvaležni smo mu za vso njegovo dobroto, ljubezen in prijaznost. Ohranili ga bomo v trajnem spominu.

Žalujoci: žena Marija, otroci Marija, Jože, Fanika in Ivan z družinami, vnuki, pravnuki ter brat Avgust z družino.

Lidija Trost

Ivanka REPAS

☆1940

†2005

Kako je prazen dom, dvorišče, oko naše te zaman išče.

Nikjer ni tvojega glasu, povsod pa so sledi tvojih pridnih rok.

Se ve, da s smrtjo nisi kar izginila, le v boleče spomine si se preselila.

Čas je prekratek za tiste, ki se veselijo, je predolg za tiste, ki žalujejo, toda za tiste, ki ljubijo, čas ne obstaja. Zato čas za vse nas, ki se spominjamo drage Ivanke Repas, ne obstaja, četudi smo ji šteli 65 let.

Draga Ivanka je doživel, njeno življenje se je izteklo v večnost, brezkončno in neizmerljivo.

Zibelka življenja ji je stekla 22. julija 1940 pri Otiški bajti. Tu je preživela svojo mladost, vse dokler ni spoznala Lojzeta, se z njim poročila in skupaj sta zagospodarila pri Otiški bajti. Rodila sta se jima dva otroka, Vlado in Janja. Leta 1976 jih je prizadel požar, ki jim je uničil dom, vendar si je družina s skupnimi močmi in veliko odrekovanja kmalu postavila novo hišo in hlev.

In ko bi družina lahko lepo in mirno živela, je Ivanki leta 1988 umrla mama, leto kasneje pa ji je kruta usoda iztrgala še vnučka Marjančka.

Vse je premagala in zmogla, novo sonce sreče, ki jo je razveseljevalo in osrečevalo pa sta bila vnuka Silvo in Lidija.

Sedaj je omagala pod težo življenja in vseh preizkušenj. Sedaj bo njeno telo počivalo.

Neizmerna je bila v svoji dobrosrčnosti in pomoči in čeprav jo je zlomila bolezen, je ona zmagovalka. Ker je znala prav živeti, ker je bilo njeno življenje bogato in dragoceno, polno dejanja dobrote. Bila je v ponos svojima otrokoma, bila je najboljša babica, katere naročje je bilo najmekkejšo in najtoplejšo.

Takšna naj draga Ivanka ostane v naših srcih, njeni najdražji pa se ji zahvaljujejo in poslavljajo z mislijo:

*Svoj dom si ljubila in družino,
zdaj v srcih čutimo praznino,
a v mislih naših vedno boš ostala,
ker toliko vsega si nam dala.*

Jožetu Bercetu v spomin

V soboto, 4. februarja, smo se na pokopališču v Starem trgu poslovili od našega spoštovanega so-mesčana Jožeta Berceta.

Svojo življenjsko pot je začel kot najmlajši sin številne narodno zavedne in spoštovane železničarske družine v Trnovcu pri Čakovcu.

Že pred drugo svetovno vojno je bil pokojni Jože Berce aktivni podčastnik veterinarske stroke, kjer si je nabral dovolj znanja s področja veterine. Žal dogodki druge svetovne vojne niso šli mimo njega. Bil je ujetnik in prisilno mobiliziran v nemško vojsko, nato pa je v Italiji postal ujetnik angleških vojaških sil. V ujetništvu je ostal vse do leta 1947, ko se je po dolgih letih kalvarije spet vrnil v domovino k svojim najdražjim.

Zaposlil se je v Dravogradu in bil prvi predsednik skupščine. V teh letih je bilo na območju občine opravljenih veliko investicij: elektrifikacija Libeliške in Črneške gore, zgrajena je bila pekarna, ustanovljeno prevozniško podjetje Avto-prevoz in zgrajene prve asfaltne ceste na Koroškem. Ves čas svojega družbenega angažiranja je bil tesno povezan z vojsko jugoslovanske armade in z njo vzpostavil dobro sodelovanje na vseh področjih družbenega življenja ter tako s skupnimi močmi veliko prispeval pri obnovi opustošene in porušene domovine.

Tudi kot predsednik skupščine občine Dravograd je stalno iskal stik s podeželjem in pomagal ljudem v stiski. Sočustvoval je s tragedijo slovenskega naroda, še posebej kmečkega prebivalstva na odročnih strminah Koroške. Bil je soustanovitelj društva inženirjev, tehnikov in veterinarjev Koroške in vrsto let je bil njegov tajnik. Opravljal je tudi mnoge druge pomembne naloge v družbeno-političnem življenju mesta Slovenj Gradec in za svoje delo dobil številna visoka priznanja. V minulem letu je postal prvi častni član Turističnega društva Slovenj Gradec. Bil je vrsto let predsednik društva upokojencev Slovenj Gradec.

Kljub težkim življenjskim razmeram pred drugo svetovno vojno in tudi pod težo bremena okupacije med njo si je nabral dovolj izkušenj s področja veterinarske stroke. Dovoljnih cest do osamljenih kmetij takrat v glavnem ni bilo. Spremljal ga je njegov z najnujnejšo veterinarsko opremo in zdravili naložen nahrbtnik. Njegova trdna volja pomagati takrat obubožanemu slovenskemu kmetu mu je znova in znova dajala dovolj moči, da je lahko premagoval strmine pobočij ob Uršlji gori, Pohorju in Peci. Podajal se je na pot ob lepih sončnih dnevih ali pozno ponoči. Nema lokrat je sam v zimskih dneh gazil sneg do osamljenih kmetij, tja, kjer so potrebovali njegovo pomoč. Bil je posebej vizionar mnogim, ki so se borili za ohranjanje podeželja, takšnega, kot so ga nam zapustili naši predniki.

Leta 1970 je bil pod njegovim vodstvom ustanovljen iniciativni odbor za ponovno ustanovitev Turističnega društva Slovenj Gradec. Društvo je sprejelo obširen program dela in nad izvajanjem tega programa je bedel prav pokojni Jože Berce. Posebno skrb je posvečal vzorno in lepo urejenemu okolju. Okrog sebe je zbral številne somišljenike, ki so poprijeli za delo in hortikulturna podoba mesta Slovenj Gradca in krajev ob njem se je hitro spreminjala. Vzpodbujal je posamezne domačije, tudi na vasi, da so pristopile k programu »polepšajmo našo pokrajino«, ki je postal in

ostal slogan vse do današnjih dni. Prav v času njegovega aktivnega dela pri Turističnem društvu Slovenj Gradec je bilo posajenih največ dreves, po štetju leta 2004 jih samo na javnih površinah našega mesta raste preko 1500 in še mnogo več grmovnic. Bil je pobudnik ustanovitve zelene straže v vseh osnovnih in tudi srednjih šolah našega mesta z namenom, da tudi med mladimi vzpodbudi spoštovanje do naše naravne kulturne dediščine.

Tri leta pred vojno za samostojno Slovenijo je bil prvi v odboru za obnovo cerkve na Uršlji gori, trdno odločen obnoviti ta sakralni in kulturni spomenik. Kljub temu, da so bile takrat razmere takšnim pobudam nenaklonjene, je tako kot vedno odločno stopil na pot obnove tega pomembnega spomenika. Začrtal je pot drugim, ki so njegovo nedokončano delo nadaljevali do končne rešitve tega objekta na Gori. In tako je v bogat mozaik tega veličastnega poslanstva dodal droben kamenček tudi pokojni Jože Berce.

Gospod Jože Berce nas je učil spoštovati naravo. To ljubezen do narave je koval na strminah koroških kmetij. Rad je imel naše mesto in kraje ob njem. Vsi, ki smo ga poznali, smo globoko cenili njegova prizadevanja za kvaliteto življenja, za nas, ki tu živimo, za kvaliteto življenja tistih na vasi ali na skoraj neprehodnih strminah prelepe pokrajine Koroške. S svojim delom je postavil veličasten spomenik in nam zapustil bogato dediščino, ki bo še dolgo ostala zapisana v naših srcih. Njegova plemenita dejanja nam narekujejo, da nadaljujemo njegovo vizijo ohranjanja naše naravne kulturne dediščine.

Vinko Klančnik, Turistično društvo Slovenj Gradec

Marlena Humek

☆1941

†2006

Sredi meseca februarja je po hudi bolezni zaključila svoje življenje Marlena Humek, diplomirana arhitektka, naša poslovna sodelavka.

Iz njene bogate zapuščine ustvarjalnega opusa oblikovalskih idej in realizacij jih hranimo in koristimo v Gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec kar nekaj. Že v osemdesetih letih je za takratno Lesno oblikovala prospekte za lesne in pohištvene proizvode, reprezentančno mapo z nepozabno fotografijo gozda in sooblikovala je koledar z gozdarskimi markacijami, ki je bil tudi nagrajen na evropskem natečaju oblikovalskih dosežkov na tem področju.

V letu 1977 smo ponovno navezali poslovne stike. V okviru organizacijskih sprememb gozdarstva je vodstvo Gozdnega gospodarstva predvidelo tudi novo grafično podobo podjetja. Pri tem sta v sodelovanju z njenim poslovnim partnerjem Petrom Vernikom oblikovala celostno podobo Gozdnega gospodarstva: znak, poslovne dokumente, zastavo in Viharnik. Slednjemu je nadela sodobno in bolj bogato opremo in ga potem kot likovna urednica oblikovala do jeseni leta 2004. V tem zadnjem obdobju je prispevala še en koledar, oblikovan iz naslovnih Viharnika, ter še nekatere izjemne primerke vabil, novoletnih voščilnic in drugih drobnih rešitev, ki so povečale prepoznavnost in ugled Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec.

Hvala ji!

Silvo Pritrznik

Ivan Javornik

☆1974

†2005

*Ko nekoga za vedno izgubiš,
ko odnese s seboj del tebe,
še le takrat se zavedaš,
da ga ljubiš bolj kot sebe.*

Mineva leto, odkar smo v tragični nesreči v gozdu izgubili našega dragega sina, moža, ateka, brata in botra Ivana Javornika iz Pameč, nazadnje stanujoč na Gradišču.

Rodil se je na Podlesnikovi kmetiji v Pamečah kot najstarejši sin mami Ani in očetu Ivanu. Družina se je večala in Ivan je dobil brata Milana in Srečka. Ivan je moral v šolo. Zime so bile hude in mrzle, zato so mu morali poiskati začasno bivališče. Zaradi bližine šole ga je k sebi vzela teta Alenka z Gmajne. Čeprav je imela sama veliko družino, je v svoj dom z velikim veseljem sprejela še Ivana. Tam je dokončal osnovno šolo. Potem se je Ivan vrnil v domači kraj. Vedel je, da si mora čimprej najti delo in zaslužiti svoj kruh. Dobil je delo v NTU in potem na Gramarju v Slovenj Gradcu. S tem je lahko tudi pomagal mami in očetu, da jim je šlo lažje. Veselil se je vsakega dinarja, ki ga je zaslužil. Poleg svojega dela v tovarni je zelo rad skočil komu na pomoč, posebno v gozd, kar ga je zelo veselilo in kar se je žal zanj tragično končalo.

Leta so seveda tekla in začel je iskati življenjsko sopotnico. Zaljubil se je v Marjetko, se zaročil in kmalu sta si ustvarila svoj dom. Ta je bil na Gradišču pri stricu Slavku. Rodil se jima je sinček Simon. Bila sta še srečnejša, ko se jima je rodila hčerka Tadeja, ki je bila Ivanu v veliko veselje in ponos. A žal Ivanu svoje hčerke Tadeje ni bilo usojeno videti, kako bi odraščala in se z atekom veselila življenja; usoda je žal prehitro posegla vmes in za vedno vzela predragega moža in očeta.

Vsem, ki ste ga spremljali na njegovi zadnji poti, mu darovali vence, cvetje, sveče, svete maše, še enkrat hvala. Iskrena hvala sorodnikom, sosedom, znancem in prijateljem, ki so nam kakorkoli pomagali v teh težkih in mučnih trenutkih. Hvala družini Kotnik iz Trobelj, družini Pušnik z Gradišča, družini Rus iz Selovca, družbi Gramer, RK Pameče, pogrebni službi, hvala reševalcem zdravstvenega doma Slovenj Gradec, ki so mu nudili pomoč, gospodu župniku Avgustu za opravljen pogrebni obred, še posebej hvala pa Jožici Jeromel za nepozabne besede slovesa.

S težkim srcem: mama, ata, njegova Marjetka s sinčkom Simonom ter hčerko Tadejo, brata Milan in Srečko z družinami, družina Osirnik ter ostalo sorodstvo, sosedge, znanci in prijatelji

Mija Nabernik**Rudolfu Melanšku,
Cajgarjevemu očetu**

☆1914

†1998

Spomin

*Triindvajsetega marca bo minilo 8 let,
odkar si za vedno šel od nas,
a v naših srcih še živiš,
med nami si ves čas.*

Iskreno se zahvaljujem vsem, ki prihajate na njegov grob, mu prižigate sveče in nosite cvetje.

Hvala snahama in zetu, hčerkama Justini in Kristi z družinami in sinovom Anziju, Petru in Jožefu z družinami ter sinu Janezu, ki očeta zelo pogreša.

Trinajst vnukov in devet pravnukov dedka zelo pogreša.

Naj mu bo lahka razborska zemlja, ki jo je tako ljubil.

Žalostna žena Štefka**V spomin**

24. januarja je minilo leto dni žalosti, odkar nas je za vedno zapustil dragi sin, brat in oče

Feliks DERČAJ

s Svetih treh kraljev
(6. 5. 1949–24. 1. 2005).

Bilo je nekoč, tam kjer veter oblake preganja,
tam pod gozdom samotna je planja,
tam namesto stare nova domačija samoto sanja,
bil je plug, ki oral je njive,
in kosec travo kosil po bregeh.
Vse je minilo.

**Za teboj žalujemo tvoji najdražji, mama ter sestri Marija in
Kristina z družinami.**

**Ob spominu na
dr. vet. Francija Klavža**

V Viharniku št. 2/2006 je v spominskem besedilu zahvale za dr. vet. Francija Klavža nenamerno izpadlo ime gospoda Vlada Porija, dr. med, ki se mu svojci zahvaljujejo za poslovilni govor.

Vsem prizadetim se opravičujemo!

V slovo pedagoga Albinu Žižku

☆1911

†2006

Ko umre učitelj, z njegovo zavestjo poniknejo v pozabo vsi njegovi učenci, a učitelj sam sebe preživi v zavesti na desetine generacij svojih šolarjev.

Kot učenka profesorja Albina Žižka in nekaj let tudi sodelavka v takratnem aktivu slavistov na Koroškem bi rada izrazila hvaležnost, da sem doživela obe izkušnji. Kajti doživeti njegovo enciklopedično znanje, poslušati njegovo umirjeno in pretehtano razlago jezikovnih zakonitosti, zgodovinskih, geografskih in drugih dognanj ter spoznanj, je bilo nepozabno. Z umirjenostjo in prepričljivostjo dokazov, predvsem pa z navdušenjem je prepričeval sogovornika in utemeljitve za svoje trditve kar stresal iz rokava. Nikoli ni kazal nestrpnosti. Sogovorniku je vedno omogočal polemiko z značilnim koncem povedanega: »Kajneda?«

Kot pedagog in človek je imel zelo visoke kriterije o znanju in drugih vrednotah. Zato je bil v očeh ljudi trd in mehak, dober in slab – pač tak, kakršne ocene je zapisoval v redovalnico. Zlasti učenci so ga presojali po svojih ocenah. A taka je usoda učitelja.

Spominjam se anekdote, ko so mu nad ocenami razočarani učenci preluknjali zračnico na kolesu, s katerim se je v dobrem in slabem vremenu vozil v šolo. Profesor Žižek je prikorakal iz šole, ugotovil dejstva, obesil svojo črno aktovko na krmilo in jo odločno peš mahnil proti domu, seveda na veliko razočaranje svojih maščevalcev. Ni jim omogočil zadovoljstva z razburjanjem in vpitjem.

Spominjam se tudi ur slovenščine v nižji gimnaziji ob bolnišnici, kjer smo v veliki pritlični učilnici med drugimi uprizarjali Aškerčevo Čašo nesmrtnosti, njegovih vznesenih verzov »čša tvoja je življenje tvoje, v delih svojih sam živel boš večno ...«. Pred davnimi štiridesetimi leti je uresničeval procesni pouk, ki ga danes na novo odkrivajo v sodobni šoli. Vodil je tudi poučne ekskurzije po nekdanji Jugoslaviji in Evropi, kjer je vedno našel pravo ravnotežje med suhoparnostjo papirnatih podatkov in kot začimbo množico drobnih, v nobenem prospektu zapisanih zanimivosti, da si si vedno obljubil – o tem moram doma prebrati še več.

Profesorju Žižku hvala za vse lepo in dobro, zlasti za pedagoški žar, ki ga je pretil v mnoge svoje učence, izmed katerih posamezniki po svojih močeh uresničujejo cilje tudi njegove poklicne pedagoške poti.

*V miru naj počiva v zemlji, za katero se je boril,
v zemlji, katere vnet občudovalec in opisovalec je bil,
v zemlji, katere jezika je bil vedno zvest poznavalec, predvsem
pa dober govorec.*

Ivana Potočnik

Še veš, dragi?

M.J.C.

*O, dragi, meni je tako hudo, da se cele noči »šleпам«,
ker prej si me ti, jaz pa tebe (še pomniš, dragi?),
zdaj pa moram le samo sebe (hudo mi je, dragi).
In dokaj slabo mi gre od rok, saj je še vreme brez veze.*

In kaj naj ti rečem, počasi čas leze.

Kako pa bom preživela do konca dni?

*Jaz, ki sem mislila, da sem ustvarjena zate
in da sem tvoja velika ljubezen.*

*In mogoče sem tudi bila, če ne bi bolezen
- zakaj nisi zgrabil boleznj za roge in jih zdrobil? -
še pomniš, dragi, ravno tak dan pred nevihto je bil, mene je
zvijala – o, dragi, še veš? – depresija,*

*ti pa, sam ves bolan, si me tolažil in tvoj glas je
tako milo zvenel, da sem od sreče jokala, kaj,
če bi te še videla, ker si bil nepopisno lep.*

*Zdaj prekladam roke po mizi,
ukazujem še zadnjemu preostanku pameti,
da skupaj zbere vse atome poguma in moči
in prevzame me odrešilna misel, da me zebe, da moram
zakuriti ogenj, o, dragi, zakaj moj ogenj
plapola v prazno, jaz pa ob toplem ognju
v srcu prezebam, veš, dragi.*

Viharnik

izdaja:

Gozdno gospodarstvo Slovenj
Gradec, d. d., Vorančev trg 1,
2380 Slovenj Gradec

GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADec D.D.

telefon: 02 88 43 332

faks: 02 88 42 684

e-mail: viharnik@gg-sg.si

direktor:

Silvo Prižrnik

glavna in odgovorna urednica:

Ida Robnik

uredniški odbor:

Ida Robnik, Brane Širnik,
Gorazd Mlinšek, Jože Potočnik,
Marta Krejan, Franc Jurač

lektorica:

Marta Krejan, prof.

idejna zasnova, grafično

oblikovanje in priprava za tisk:
Jože Repas, design

tisk:

ZIP Center d.o.o.
Ravne na Koroškem

avtor fotografije na naslovnici:
Zoran Laznik

Na podlagi mnenja ministrstva za
informiranje z dne 30. 1. 1992 je
Viharnik proizvod informativnega
značaja (tč. tarifne številke 3).

Obisk botrov v Zambiji

Irena Fišer

V letu 2000 je na pobudo pater Miha Drevenška in s sodelovanjem časopisa *Delničar* nastal projekt pomoči zambijskim otrokom. Tako je več kot sto zambijskih otrok dobilo botre v Sloveniji. To je velika skrb in odgovornost, ki bi jo težko zmogla katera druga organizacija.

Tudi jaz sem ena izmed boter. Za otroka mesečno plačujem 2.150,00 sit, plačevanje pa poteka preko slovenskega misijonskega središča. S tem denarjem se moji varovanki Theresi Mukoshi Chinele krijejo stroški šolanja (šolnina,

šolska uniforma in zvezki). Zelo sem zadovoljna, da sem imela letos čast in priložnost, da v skupini šestih botrov obiščem misijonarje in seveda naše otroke v Zambiji. Videla sem svojo varovanko, eno izmed tisočih sirot. Tu je zaradi »moderne bolezni« umrla skoraj cela generacija ljudi. Theresa živi skupaj s štirimi otroki pri svoji babici. Njen dom je preprost, brez ustrezne opreme, brez vode in brez elektrike. Otroke sirote smo srečevali na vsakem koraku; te velike oči, polne upanja in pričakovanja. Kako rad bi človek pomagal vsem ...

Pater Miha je delu v zambijskih misijonih posvetil svojih 30 let. Je pravi misijonar, velik človek! Ves čas je med ljudmi, jih posluša, se z njimi pogovarja. Znan je po tem, da se rad obregne ob aktualne politične probleme. Ob njegovih pridigah se mu smeji in mu pritruje polna cerkev ljudi. Njegova naloga ni samo skrb za duhovno rast ljudi, ampak želi doseči tudi, da se ljudje šolajo, da se učijo delati, da dobijo zaposlitev. Prav zaradi njega mnogo mladih danes zre v lepši jutri. In prav zaradi njega smo se tudi mi domov vrnili bogatejši.

Domov smo prišli s sporočilom, da naša pomoč prihaja v prave roke in da je v Zambiji še na tisoče pomoči potrebnih. Prinesli smo tudi slike otrok – sirot iz župnije Luansha. Okoli 200 jih je. Če bi kdo želel kakorkoli pomagati, se naj javi na Misijonsko središče Slovenije, Kristanova 1, Ljubljana (telefon 01 300 59 50).

Zambijski pregovor:
Velikokrat se najdemo sredi reke. Če se ne moreš odločiti, ali boš šel levo ali desno, boš pač utonil.

GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC D.D.

TRGOVINA
LES
SPECIALIZIRANA TRGOVINA
ZA OSKRBO GOZDARSTVA

V naši gozdarskih trgovinah Les v Slovenj Gradcu in v Radljah ob Dravi vam nudimo vse, kar potrebujete za delo v gozdu: vse gozdarsko orodje in opremo za posek in spravilo lesa, zaščitna sredstva in oblačila za gozdarje, kosilnice in motorne kose, škarje za živo mejo in vse druge drobne pripomočke za delo v gozdu in doma na vrtu.

SMO POOBLAŠČEN SERVIS ZA HUSQVARNO, STIHL IN JONSERED.

Oglasite se pri nas!

SLOVENJ GRADEC, Cesta na Štíbu 1
Telefon in faks 02/ 88 21 620

RADLJE OB DRAVI (Dvorec), Koroška cesta 68
Telefon in faks 02/88 71 423

X-TORQ PRO JAKNA BREZPLAČNO

Akcija
veljavna do
28.4.06

Smart Start
dekompresor

Husqvarna
Air Injection

LOVIB

HUSQVARNA 455

55 cm³/2,6 KW (3,5 KM)/45 cm

132.900,- SIT € 554,58

GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC D.D.

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, d. d.
Vorančev trg 1
2380 Slovenj Gradec

Obveščamo vas, da odkupujemo vse vrste lesa iglavcev:

- **hlodovino smreke, jelke, bora, macesna**
- premeri od 20 cm na tanjšem delu hloda
- dolžine 4 m do 12 m
- **hlodovino iglavcev za paletno proizvodnjo** (trda rjavina)
- premeri od 20 cm na tanjšem delu hloda
- dolžine od 4 m naprej
- **drogove iglavcev za potrebe Imont Dravograd, d. o. o.** (smreka, jelka, bor, macesen)

Dimenzije drogov:

dolžina	premer na vrhu	premer na sredini	premer na debelejšem delu
6 m	14-16 cm	16-19 cm	18-21 cm
7 m	15-16 cm	16-19 cm	18-21 cm
8 m	16-17 cm	17-20 cm	19-22 cm
9 m	16-17 cm	18-21 cm	19-22 cm
10 m	17-19 cm	19-22 cm	20-24 cm
11 m	17-19 cm	19-22 cm	21-24 cm
12 m	18-20 cm	20-23 cm	22-25 cm
13 m	19-21 cm	21-24 cm	23-26 cm
14 m	19-21 cm	22-25 cm	24-27 cm
15 m	20-21 cm	23-26 cm	25-28 cm

- **tehnični les iglavcev** (smreka, jelka, bor, macesen)
- premeri od 10 do 19 cm na tanjšem delu hloda
- les mora biti polnolesen - padec premera naj ne bi bil večji od 1 cm na m
- dolžine 4 m ali 8 m
- **celulozni les iglavcev I. kl.** (smreka, jelka)
- premeri od 8 cm na tanjšem delu do 45 cm srednjega premera hloda
- les mora biti zdrav
- **celulozni les iglavcev II. kl.** (vse drevesne vrste iglavcev)
- premeri od 8 cm na tanjšem delu hloda
- les, napaden od gnilobe in nad 45 cm srednjega premera hloda

Pokličite nas!

Kontaktne osebe:

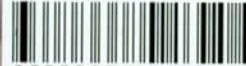
Božo Vrhnjak: 02 87 87 010, 031 575 172
Ivan Martini: 041 656 005
Robi Uršej: 051 606 872

Lepo je

študijska knjižnica
DZ 05
VIHARNIK
2006

KOROSKA OSREDNJA KNJIŽNICA
RAVNE

070.489(497.12 Slovenj Gradec)

3009900,3

COBISS

Franc Jurač

Bilo je leta 1983, ko je Stanko Štinek, danes stanujoč v Dovžah, odšel med gozdne delavce in si tam začel služiti kruh. Dobro se spominja, da je bila njegova prva zaposlitev v revirju Razborca. Za delo v

Stanko Štinek: »Lepo je bilo med gozdnimi delavci ...

gozdu se je odločil zato, ker je bil gozdar tudi njegov oče, pred tem pa je opravljal pleškarska dela pri poslovni enoti Gradnje. Ker pa je Stanko odšel v zasluženi pokoj, se z nostalgijo rad spominja delovnih let v gozdarstvu. »Lepo je bilo, čeprav težko. Tako kot moj oče sem tudi sam želel opravljati delo gozdarja. S sodelavci smo nadvse lepo sodelovali in drug drugemu pomagali, da je bilo lažje in prijetnejše. Čeprav je bilo delo v gozdu naporno, pa je imelo v sebi lepe in nepozabne trenutke, katerih se bom vse življenje rad spominjal,« pravi Stanko.

Stanku med upokojenci želimo veliko zdravja in osebne sreče. Nikakor pa naj ne pozabi na gozdove Pohorja, s katerimi je živel in si v njih služil kruh.

Stanko Štinek (sedi) je ob zaključku svoje delovne dobe povabil sodelavce in se tako poslovil od njih in obdobja aktivnega dela v gozdu.

Potrebuje premoženjsko zavarovanje z osebno in pravno asistenco?

OPA! Prvič v Sloveniji zavarovanje premoženja vključuje osebno in pravno asistenco za vas in vaše najdražje. Varnost vašega doma smo razširili še na kritje stroškov odvetnikov, pravnih svetovanj, osebnih nezgod, medicinske oskrbe, prevoza v bolnišnico in drugih škodnih primerov. Doma in v tujini!

Ste drzni? Si upate?

Ustvarite **"OPA! Naj šalo"** in se potegujte za lepe nagrade!

Več informacij najdete na www.opa.si ali na **080 19 20**

PREMOŽENJSKO ZAVAROVANJE
Z OSEBNO IN PRAVNO ASISTENCO

PE Podružnica Slovenj Gradec, Francetova c. 7, 2380 Slovenj Gradec
tel.: 02/88 12 700, 02/88 12 730, faks: 02/88 12 737
e-pošta: pe-slovenj-gradec@zav-mb.si